

BĒRNU UN ĢIMENES LIETU MINISTRIJAS
VALSTS BĒRNU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS INSPEKCIJAS
2006. GADA PUBLISKAIS PĀRSKATS

Rīga, 2007

Saturs

Priekšvārds. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas priekšniece Laila Rieksta-Riekstiņa	4
1. Pamatinformācija	5
1.1. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas statuss	5
1.2. Inspekcijas funkcijas un uzdevumi	5
1.3. Inspekcijas struktūra un darba organizācija	6
1.3.1. Bērnu tiesību aizsardzības departaments	6
1.3.2. Uzticības tālruņa darbības nodrošināšanas departaments	8
1.3.3. Administratīvā nodaļa	9
1.3.4. Finanšu nodaļa	9
2. Inspekcijas darbības rezultāti	10
2.1. Inspekcijas prioritātes 2006.gadā	10
2.2. Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole 2006.gadā	10
2.2.1. 2006.gadā veiktās bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes un bērnu personu lietu pārbaudes, to rezultāti	10
2.2.2. Inspekcijas konstatētie bērnu tiesību pārkāpumi	12
2.3. Inspekcijas aktivitātes sabiedrības informēšanā un sniegtās konsultācijas	16
2.3.1. Inspekcijas sniegtās konsultācijas par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem	16
2.3.2. Inspekcijas aktivitātes sabiedrības informēšanā	17
2.4. Normatīvo aktu regulējamo vidi ietekmējošie faktori un prognozes par tās attīstību	20
2.4.1. Skolas	20
2.4.2. Internātskolas un speciālās internātskolas	22
2.4.3. Ārpusģimenes aprūpes iestādes	23
2.4.4. Pirmsskolas izglītības iestādes	24
2.4.5. Vasaras atpūtas un sporta nometnes	24
2.4.6. Sociālās korekcijas izglītības iestādes	25
2.4.7. Brīvības atņemšanas vietas	25
2.5. Uzticības tālruņa darbības nodrošināšana	26
2.6. Līdzdalība bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidošanā	35
2.6.1. Bērnu aizsardzība no vardarbības interneta vidē un droši interneta pakalpojumi	35
2.6.2. Vardarbībā cietušu bērnu aizsardzība plašsaziņas līdzekļos	36
2.6.3. Psihologu profesionālās darbības tiesiskais regulējums	36
2.6.4. Inspekcijas līdzdarbība normatīvo aktu pilnveidošanā, iesaistoties darba grupās, kā arī iesniedzot priekšlikumus grozījumiem normatīvajos aktos	36

2.7. Iestādes vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai	37
2.8. Lietvedība	38
3. Budžeta informācija	39
4. Personāls	40
5. Komunikācija ar sabiedrību	44
5.1. Inspekcijas mājaslapa	44
5.2. Sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem	44
5.3. Kampanjas un informatīvie materiāli	47
6. Inspekcijas prioritātes 2007. gadam	50

Cienījamie lasītāji!

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija kā atsevišķa valsts iestāde sāka darboties 2005. gada 1. decembrī, līdz ar to 2006. gads inspekcijai bijis pirmais darba gads. Inspekcijas dibināšanas mērķis bija pievērst lielāku uzmanību bērnu tiesību jautājumiem. Tādēļ tās galvenie uzdevumi ir uzraudzīt bērnu tiesību ievērošanu, sniegt konsultācijas fiziskām un juridiskām personām par bērnu tiesību un pienākumu jautājumiem, kā arī sniegt palīdzību bērniem, kas nonākuši krīzes situācijā.

Jāteic, ka saņemto un izskatīto sūdzību un iesniegumu skaits, veikto pārbaužu apjoms un tajās konstatētās problēmas, kā arī ārkārtīgi lielais bērnu telefona zvanu skaits uzticības tālrunim, kas sāka darboties inspekcijā 2006. gada 1. februārī, apliecina, ka inspekcija Latvijas bērniem bijusi nepieciešama un pirmajā darbības gadā ieguvusi gan bērnu, gan vecāku un bērnu tiesību aizsardzības jomā strādājošo speciālistu uzticību.

Par savas darbības mērķi inspekcija uzskata iesaistīšanos problēmu risināšanā, lai panāktu pozitīvas izmaiņas, nevis vainīgo atrašanu un sodīšanu, kaut gan, protams, likumā paredzētajos gadījumos inspekcija par konstatētajiem pārkāpumiem ziņojusi tiesībaizsardzības iestādēm. Uzdevums nebija vienkāršs. Bieži konstruktīvu lēmumu pieņemšanu apgrūtināja sabiedrībā valdošie stereotipi, ka pie visām nelaimēm vainojamas bērnu tiesības, bet pieaugušie - vecāki, pedagogi, citi speciālisti – kļuvuši par bezspēcīgiem upuriem. Šķēršļus pozitīvam atrisinājumam lika arī vecāku un dažādu institūciju speciālistu nevēlēšanās vai neprasme sadarboties bērnu uzvedības cēloņu noteikšanā un korekcijā.

Pirmajā darbības gadā inspekcijas uzmanības centrā bija bērnu savstarpējā un pret bērniem vērstā fiziskā un emocionālā vardarbība dažādās institūcijās, kurās ilgāku vai īsāku laiku uzturas bērni – skolās, bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādēs, kā arī bērnu drošības jautājumi, it īpaši drošība interneta vidē. Īpaši satraucoši, ka reizēm arī izglītības un aprūpes iestāžu vadītāji kā bērnu audzināšanas līdzekli atzīst bērnu emocionālu un fizisku ietekmēšanu. Lai šo problēmu atrisinātu, vispirms šajās iestādēs nepieciešams palielināt atbalsta speciālistu - sociālo pedagogu, psihologu un logopēdu – skaitu. Diemžēl speciālistiem arī nereti trūkst prasmju konstruktīvai konfliktu risināšanai, kā arī izpratnes par bērnu uzvedības traucējumu cēloņiem. Tieši tāpēc inspekcija, plānojot 2007. gadā veicamo, paredzējusi virkni pasākumu labās prakses popularizēšanai, speciālistu izglītošanai un sabiedrības informēšanai.

Latvijas bērnu labklājība un drošība, attiecības starp bērniem un vecākiem, bērniem un pedagogiem, kas balstās uz sapratni un savstarpēju cieņu, ir ļoti būtisks priekšnosacījums visai mūsu sabiedrības veiksmīgai attīstībai nākotnē. Protams, šādu mērķi iespējams sasniegt tikai tad, ja visi, kas iesaistīti bērnu aprūpes, it īpaši audzināšanas procesā, sadarbojas, vienlaikus respektējot bērnu kā personību un individualitāti, cienot bērna tiesības un mācot bērnu cienīt citu tiesības un pildīt savus pienākumus, kuru apjoms, kā tas Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikts, pieaug atbilstoši bērna vecumam.

Aicinot vērīgāk ieklausīties bērnos un rast vairāk laika sarunām ar bērniem par viņiem būtiskiem dzīves jautājumiem, kā arī cerot uz veiksmīgu sadarbību,

*Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas priekšniece
Laila Rieksta-Riekstiņa*

1. Pamatinformācija

1.1. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas statuss

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija (turpmāk – inspekcija) izveidota, pamatojoties uz Ministru kabineta 2005. gada 29. novembra rīkojumu Nr.755 „Par tiešās pārvaldes iestādes „Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija” izveidošanu”. Inspekcijas darbība sākta 2005. gada 1. decembrī.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.1. pantu inspekcija uzrauga un kontrolē normatīvo aktu ievērošanu bērnu tiesību aizsardzības jomā.

1.2. Inspekcijas funkcijas un uzdevumi

Inspekcija ir bērnu un ģimenes lietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas nodrošina normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli bērnu tiesību aizsardzības jomā. Inspekcijas funkcijas un uzdevumus nosaka 2005. gada 29. novembra Ministru kabineta noteikumi Nr.898 „Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas nolikums” (turpmāk – nolikums).

Inspekcijai ir šādas funkcijas:

- uzraudzīt un kontrolēt Bērnu tiesību aizsardzības likuma un citu bērnu tiesību aizsardzību regulējošu normatīvo aktu ievērošanu;
- analizēt situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- nodrošināt uzticības tālruņa darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- sniegt ieteikumus valsts un pašvaldību iestādēm un citām institūcijām, lai nodrošinātu un pilnveidotu bērnu tiesību aizsardzību;
- sadarboties ar valsts un pašvaldību iestāžu amatpersonām, kā arī nevalstiskajām organizācijām bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- veikt citas bērnu tiesību aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktās funkcijas.

Lai izpildītu noteiktās funkcijas, inspekcija veic šādus uzdevumus:

- pamatojoties uz privātpersonu, valsts vai pašvaldības institūciju iesniegtajām sūdzībām vai pēc savas iniciatīvas, pārbauda jebkuras valsts vai pašvaldības institūcijas, nevalstiskas organizācijas vai citas fiziskas vai juridiskas personas darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā un sastāda pārbaudes aktu par konstatētajiem faktiem;
- pamatojoties uz pārbaudes rezultātiem, sniedz ieteikumus pārkāpumu novēršanai;
- nodrošina administratīvo pārkāpumu lietvedību;
- organizē inspekcijas inspektoru, uzticības tālruņa darbības nodrošināšanā iesaistīto darbinieku un bērnu tiesību aizsardzības pašvaldību speciālistu mācības;
- sniedz konsultācijas un psiholoģisko atbalstu bērniem krīzes situācijās;
- apkopo statistikas datus un pārbaūžu rezultātā iegūto informāciju par bērnu tiesību ievērošanu un sniedz priekšlikumus Bērnu un ģimenes lietu ministrijai situācijas uzlabošanai;
- informē sabiedrību par inspekcijas darbību, bērnu tiesībām un pienākumiem un citiem aktuāliem jautājumiem bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- sadarbojas ar ārvalstu publiskās pārvaldes institūcijām, starptautiskajām un nevalstiskajām organizācijām, to ekspertiem un pārstāvjiem;

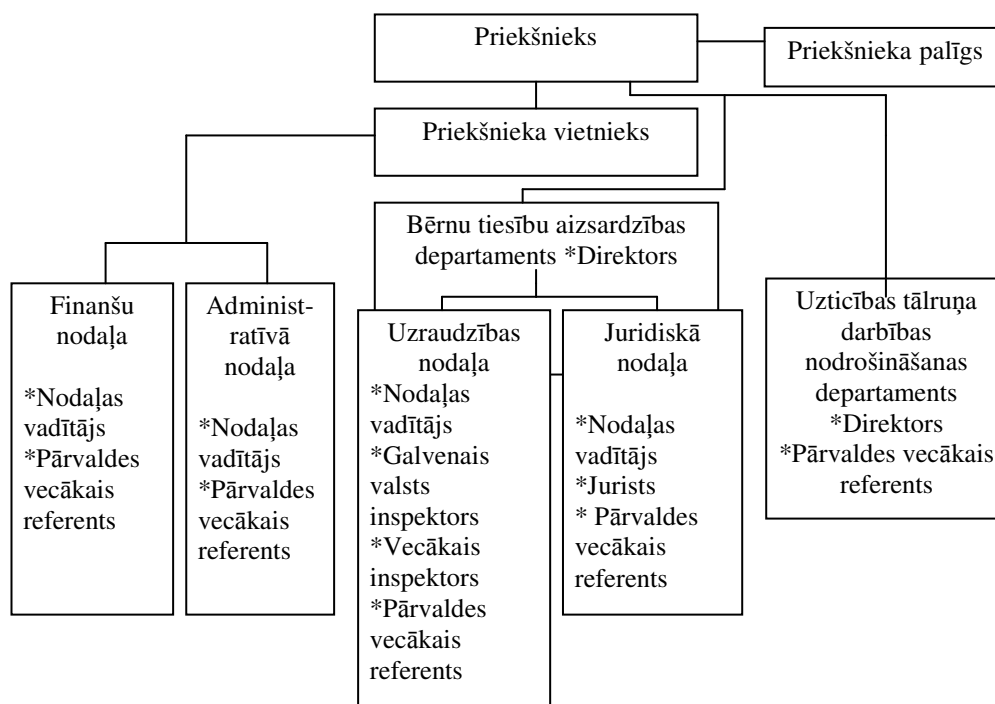
- izstrādā un sniedz Bērnu un ģimenes lietu ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- veic citus ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma un bērnu tiesību aizsardzību regulējošu normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli saistītus uzdevumus.

1.3. Inspekcijas struktūra un darba organizācija

Lai nodrošinātu inspekcijas funkciju izpildi, tajā izveidoti divi departamenti un divas patstāvīgas nodaļas.

Inspekciju vada priekšnieks, kura tiešā padotībā ir inspekcijas priekšnieka vietnieks, kā arī Bērnu tiesību aizsardzības departaments un Uzticības tālruņa darbības nodrošināšanas departaments.

Inspekcijas priekšnieka vietnieka tiešā padotībā ir Administratīvā nodaļa un Finanšu nodaļa.

1. attēls. Inspekcijas struktūra

1.3.1 Bērnu tiesību aizsardzības departaments

Bērnu tiesību aizsardzības departaments ir inspekcijas struktūrvienība, kuras galvenais uzdevums ir nodrošināt normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli bērnu tiesību aizsardzības jomā.

Departaments atbilstoši tā uzdevumiem un kompetencei:

- organizē un koordinē normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību bērnu tiesību aizsardzības jomā, uzrauga un analizē bērnu tiesību aizsardzības procesa kvalitāti;
- uzrauga un metodiski vada bērnu ārpusģimenes aprūpes iestāžu darbu bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- analizē situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- sniedz ieteikumus valsts un pašvaldību iestādēm un citām institūcijām, lai nodrošinātu un pilnveidotu bērnu tiesību aizsardzību;
- sniedz metodisku palīdzību pašvaldību bērnu tiesību aizsardzības speciālistiem;

- konsultējas ar nevalstiskajām organizācijām, pieņemot lēmumus, kā arī veicina sociālā dialoga attīstību bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- izskata fizisku un juridisku personu iesniegumus, sūdzības un priekšlikumus, kā arī sagatavo atbildes uz tiem;
- pārstāv inspekcijas viedokli izveidotajās darba grupās, starpinstitucionālās sanāksmēs, sapulcēs, semināros;
- informē sabiedrību par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem;
- organizē izglītojošus pasākumus bērniem, vecākiem, valsts un pašvaldību institūciju speciālistiem par bērnu tiesībām un pienākumiem;
- izstrādā un iesniedz inspekcijas priekšniekam priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā.

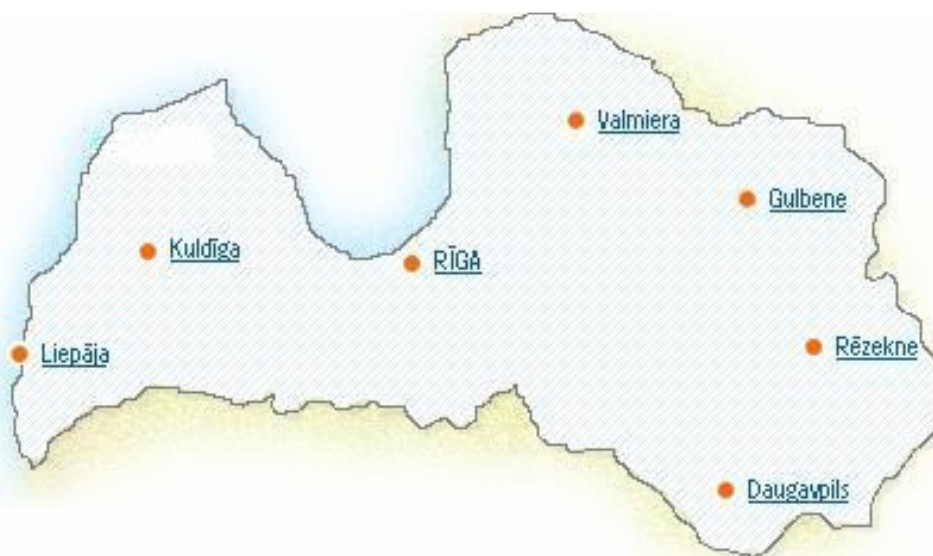
Departamenta struktūrvienības: Uzraudzības nodaļa un Juridiskā nodaļa

Uzraudzības nodaļas galvenais uzdevums ir nodrošināt normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli bērnu tiesību aizsardzības jomā, izskatīt fizisko un juridisko personu iesniegumus un veikt bērnu tiesību ievērošanas un personu lietu pārbaudes.

Juridiskās nodaļas galvenais uzdevums ir sniegt atzinumus par tiesību aktu projektiem, izstrādāt priekšlikumus normatīvajiem aktiem bērnu tiesību aizsardzības jomā, izskatīt fizisko un juridisko personu iesniegumus, kā arī sniegt juridisku atbalstu un konsultācijas, nodrošināt normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli bērnu tiesību aizsardzības jomā.

Uzraudzības nodaļas tiešā padotībā ir Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspektori (turpmāk – inspektori). 2006. gadā inspektori strādāja:

- Rīgā, pārraugot Jūrmalu, kā arī Rīgas, Tukuma, Dobeles, Jelgavas, Bauskas, Aizkraukles un Ogres rajonu;
- Valmierā, pārraugot Valmieras, Limbažu, Cēsu un Valkas rajonu;
- Gulbenē, pārraugot Gulbenes, Alūksnes, Balvu un Madonas rajonu;
- Rēzeknē, pārraugot Rēzeknes, Preiļu un Ludzas rajonu;
- Daugavpilī, pārraugot Daugavpils, Krāslavas un Jēkabpils rajonu;
- Kuldīgā, pārraugot Kuldīgas, Talsu un Ventspils rajonu;
- Liepājā (sākot ar 2006. gada jūniju), pārraugot Liepājas un Saldus rajonu.

Saskaņā ar inspekcijas nolikumu inspektoriem ir tiesības:

- pieprasīt privātpersonām, valsts vai pašvaldību institūcijām un nevalstiskajām organizācijām izpildīt normatīvajos aktos noteiktās prasības, kas saistītas ar inspekcijas funkciju nodrošināšanu;
- pamatojoties uz sūdzību vai pēc savas iniciatīvas, ja nepieciešams, pieaicinot arī policijas iestāžu darbiniekus, pārbaudīt jebkuras valsts vai pašvaldības institūcijas, nevalstiskas organizācijas vai citas fiziskas vai juridiskas personas darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā, kā arī pieprasīt un saņemt bez maksas no minētajām institūcijām, organizācijām un personām ar to saistīto informāciju;
- atbilstoši kompetencei sastādīt administratīvo pārkāpumu protokolus.

Saskaņā ar inspekcijas nolikumu inspektoriem ir pienākumi:

- pēc savas iniciatīvas vai uz privātpersonu, valsts vai pašvaldību institūciju iesniegto sūdzību pamata veikt pārbaudi par valsts vai pašvaldības institūcijas, nevalstiskās organizācijas vai citas fiziskas vai juridiskas personas darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā. Pārbaudē konstatējot bērnu tiesību pārkāpumus, noteikt pārkāpuma raksturu un sekas, kā arī pieņemt lēmumu par prettiesiskās darbības (bezdarbības) pārtraukšanu, informēt par to attiecīgo valsts pārvaldes iestādi, publisko personu vai pašvaldību un sagatavot materiālus kompetentajām iestādēm attiecīga lēmuma pieņemšanai, ja konstatēts, ka amatpersonas nav ievērojušas likumu vai citu normatīvo aktu prasības bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- pēc savas iniciatīvas vai uz iesnieguma pamata veicot pārbaudi par bērnu tiesību pārkāpumu, pieprasīt un saņemt no juridiskajām un fiziskajām personām rakstiskus vai mutiskus paskaidrojumus vai citu nepieciešamo informāciju, pieaicināt, ja nepieciešams, tiesībaizsardzības iestāžu darbiniekus, veikt procesuālās darbības, piemēram, audioierakstus vai videoierakstus. Konstatējot bērnu tiesību pārkāpumu, pieņemt lēmumu par prettiesiskās darbības (bezdarbības) pārtraukšanu, ierosināt, kā novērst konstatētos trūkumus, vai sastādīt administratīvo pārkāpumu protokolu, vai normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos sagatavot un iesniegt kompetentajām izmeklēšanas iestādēm materiālus personu saukšanai pie likumā noteiktās atbildības.

1.3.2. Uzticības tālruņa darbības nodrošināšanas departaments

Uzticības tālruņa darbības nodrošināšanas departaments ir inspekcijas struktūrvienība, kuras galvenais uzdevums ir nodrošināt uzticības tālruņa darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā. Departaments atbilstoši tā uzdevumiem un kompetencei realizē šādas funkcijas:

- organizē uzticības tālruņa darbību;
- sniedz konsultācijas un psiholoģisko atbalstu bērniem krīzes situācijās;
- sadarbojas ar inspekcijas Bērnu tiesību aizsardzības departamentu, kā arī valsts un pašvaldību institūcijām, nevalstiskajām organizācijām, lai nodrošinātu bērnu tiesību aizsardzību gadījumos, kad saņemta informācija par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem;
- apkopo datus un analizē uzticības tālruņa statistiku par bērnu tiesību ievērošanu un sniedz priekšlikumus inspekcijas priekšniekam situācijas uzlabošanai;
- organizē pētījumus par bērnu tiesību aizsardzības īstenošanas problēmām, sagatavo un sniedz inspekcijas priekšniekam pārskatus, priekšlikumus un ieteikumus par situāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- pārstāv inspekcijas viedokli izveidotajās darba grupās, starpinstitucionālajās sanāksmēs, sapulcēs, semināros;

- informē sabiedrību par uzticības tālruņa darbību un aktuālām bērnu problēmām, to iespējamiem risinājumiem;
- organizē izglītojošus pasākumus bērniem, vecākiem, valsts un pašvaldību institūciju speciālistiem un nevalstiskajām organizācijām par vardarbību pret bērniem un palīdzības saņemšanas iespējām.

1.3.3. Administratīvā nodaļa

Administratīvā nodaļa ir inspekcijas struktūrvienība, kuras mērķis ir sekmēt inspekcijas uzdevumu īstenošanu, nodrošinot nepārtrauktu inspekcijas administratīvo darbu. Nodaļa atbilstoši tās uzdevumiem un kompetencei:

- nodrošina inspekcijas finanšu līdzekļu ekonomisku, efektīvu un tiesisku izmantošanu, organizējot inspekcijas struktūrvienību administratīvās darbības nodrošināšanai nepieciešamā inventāra, preču iegādi un pakalpojumu saņemšanu;
- nodrošina spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem atbilstošu un kvalitatīvu inspekcijas informācijas sistēmu darbību un attīstību (t.sk. datu drošības jomā);
- nodrošina sabiedrības informēšanu bērnu tiesību aizsardzības jautājumos;
- nodrošina inspekcijā saņemto un nosūtāmo dokumentu, tai skaitā elektronisko dokumentu, iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu aprites organizēšanu;
- nodrošina inspekcijas personāla vadības jautājumu risināšanu atbilstoši nodaļas kompetencei;
- nodrošina iepirkumu reglamentējošo ārējo normatīvo aktu ievērošanu un izpildi;
- veic iepirkumu procedūras atbilstoši spēkā esošajiem ārējiem normatīvajiem aktiem;
- sekmē inspekcijas uzdevumu īstenošanu atbilstoši savai kompetencei, tai skaitā sadarbībā ar citām valsts pārvaldes un pašvaldības institūcijām, uzņēmējiem, sabiedriskajām organizācijām vai iedzīvotājiem;
- veic informācijas tehnoloģiju infrastruktūras attīstības plānošanu, projektu plānošanu un informācijas tehnoloģiju ieviešanu;
- veic inspekcijas mājaslapas administrēšanu, mājaslapas lietotāju darbības uzraudzību, nodrošina ar mājaslapas tehnisko administrēšanu saistīto jautājumu risināšanu, kā arī kontrolē mājaslapas atbilstību spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

1.3.4. Finanšu nodaļa

Finanšu nodaļa ir inspekcijas struktūrvienība, kuras galvenais uzdevums ir budžeta izpildes organizācija un inspekcijas grāmatvedības uzskaites nodrošināšana. Nodaļa atbilstoši uzdevumam un kompetencei:

- plāno un sastāda inspekcijas budžetu atbilstoši inspekcijas prioritātēm;
- izstrādā inspekcijas finanšu gada plānus;
- nodrošina inspekcijas grāmatvedības uzskaites organizāciju;
- nodrošina valsts budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem;
- plāno un koordinē inspekcijas finanšu operācijas, nodrošina to izpildi un kontroli;
- gatavo un iesniedz gada finanšu pārskatus ministrijai, Valsts ieņēmumu dienestam un Valsts kontrolei;
- nodrošina darba algas aprēķinu un izmaksas.

2. Inspekcijas darbības rezultāti

2.1. Inspekcijas prioritātes 2006. gadā

2006.gadā galvenās prioritātes bija noteiktas atbilstoši Bērnu un ģimenes lietu ministrijas darbības stratēģijai 2006.–2008. gadam:

- Bērnu tiesību aizsardzības likuma un citu bērnu tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole, kā arī inspekcijas darbības pilnveidošana, izveidojot divas inspektoru amata vietas Kurzemes reģionā ar darba vietām Liepājā, lai nodrošinātu efektīvāku normatīvo aktu uzraudzību un kontroli Liepājas un Saldus rajonā;
- Bērnu uzticības tālruņa darbības sākšana un nodrošināšana, izveidojot pirmo valsts finansēto bērnu uzticības tālruni.

2.2. Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole 2006. gadā

Saskaņā ar inspekcijas nolikuma 3.1. punktu inspekcija pamatojoties uz privātpersonu, valsts vai pašvaldību institūciju iesniegtajām sūdzībām vai pēc savas iniciatīvas pārbauda jebkuras valsts vai pašvaldības institūcijas, nevalstiskās organizācijas vai citas juridiskās vai fiziskās personas darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā un sastāda aktu par pārbaudē konstatētajiem faktiem.

2.2.1. 2006. gadā veiktās bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes un bērnu personu lietu pārbaudes, to rezultāti

2006.gads bija pirmais inspekcijas darbības gads. Tajā inspekcija no fiziskām un juridiskām personām, t.sk. anonīmi saņēma 691 ziņojumu par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem. Inspekcija ziņojumus saņēma gan rakstiski, gan mutiski, pa bērnu uzticības tālruni, kā arī inspektoru veikto pārbaūžu laikā.

Visa saņemtā informācija inspekcijā tiek pārbaudīta un vajadzības gadījumā veiktas nepieciešamās darbības bērnu tiesību un interešu nodrošināšanai, piemēram, sniegti ieteikumi pašvaldībām un tiesībsargājošajām institūcijām.

Vienlaikus inspekcija veic plānotas bērnu tiesību un personas lietu pārbaudes bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādēs, internātskolās, sociālās korekcijas izglītības iestādēs un brīvības atņemšanas vietās, kurās uzturas bērni. Minētās pārbaudes tiek veiktas ne retāk kā vienu reizi gadā. Gadījumos, kad tiek konstatēti būtiski bērnu tiesību pārkāpumi, inspekcija veic atkārtotas pārbaudes.

Pārbaudes 2006. gadā tika veiktas:

- izglītības iestādēs: vispārīzglītojošās skolās, internātskolās, speciālajās internātskolās, pirmsskolas izglītības iestādēs, mūzikas un mākslas skolās;
- bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādēs, bērnu sociālās aprūpes centros, specializētajos bērnu aprūpes centros;
- citās iestādēs: brīvības atņemšanas iestādēs, sociālās korekcijas izglītības iestādēs, sporta un atpūtas nometnēs, ārstniecības iestādēs u.c.

Gadījumos, kad pārbaudē konstatēta vardarbība pret bērniem vai citi būtiski bērnu tiesību pārkāpumi, inspektori sastāda administratīvo pārkāpumu protokolu, vēršas Valsts policijā ar lūgumu izvērtēt nepieciešamību uzsākt kriminālprocesu pret iespējamo varmāku.

Citos gadījumos inspekcija vēršas pie darba devēja ar lūgumu izvērtēt institūciju vadītāja atbilstību ieņemamajam amatam vai arī sniedz ieteikumus pedagogiem, vecākiem vai citām iesaistītajām personām, kā atrisināt situāciju.

Inspekcijas amatpersonas saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 236.¹² panta pirmo daļu sastāda administratīvo pārkāpumu protokolus un izskata administratīvo pārkāpumu lietas:

- par fizisku vai emocionālu vardarbību pret bērnu, ja to ir izdarījušas valsts vai pašvaldību institūciju amatpersonas vai darbinieki (APK 172.² panta otrā daļa);
- par bērna nelikumīgu iesaistīšanu pasākumos (APK 172.³ pants).

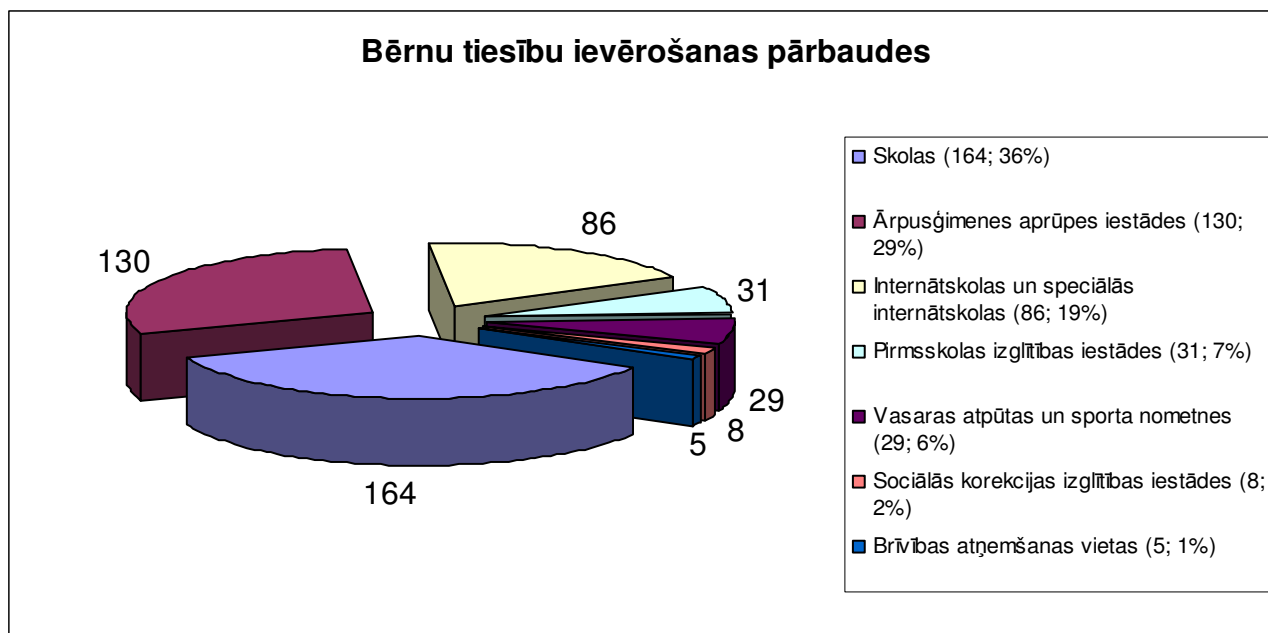
2006. gadā inspektori sastādījuši trīs administratīvo pārkāpumu protokolus – divus pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 172.² panta otrās daļas un vienu pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 172.³ panta pirmās daļas.

Vienā gadījumā personai piemērots naudassods, vienā gadījumā lietvedība izbeigta, izsakot aizrādījumu, un vienā gadījumā piemērots administratīvais sods – brīdinājums. Neviens no inspekcijas pieņemtajiem lēmumiem 2006. gadā nav pārsūdzēts.

2006. gadā veiktas 453 bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes un 144 bērnu personas lietu pārbaudes. Izlases kārtībā inspektori izskatīja 8638 ārpusģimenes aprūpes iestādēs un internātskolās esošo bērnu personas lietas.

Bērnu tiesību ievērošanas pārbaudēs inspektori veic pārrunas ar institūciju administrāciju, darbiniekiem, kā arī ar bērniem (grupā un individuāli). Iepriekš saskaņojot ar iestādes vadītājiem, inspekcija arī veic bērnu anonīmu anketēšanu, kā arī analizē iestādes iekšējās kārtības noteikumus un pārbauda bērnu dzīves un mācību telpas.

Vairāk nekā trešdaļa bērnu tiesību ievērošanas pārbaudžu tika veiktas skolās – 164, ārpusģimenes aprūpes iestādēs – 130 (skat. 2. attēlu). Internātskolās un speciālajās internātskolās tika veiktas 86 bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes, pirmsskolas izglītības iestādēs – 31, sporta un atpūtas nometnēs – 29, savukārt sociālās korekcijas izglītības iestādēs un brīvības atņemšanas vietās – attiecīgi astoņas un piecas.

2. attēls

Vienlaikus, saņemot sūdzības par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem, piemēram, konfliktsituācijām vienaudžu vidū vai ar pedagogiem, lai rastu risinājumu tiek organizēta starpinstitucionāla sadarbība: tiek piesaistīti psihologi, notiek tikšanās ar visām iesaistītajām pusēm, t.sk., pārrunas ar vecākiem, tiek organizēti izglītojoši semināri, kā arī sniegta metodiskā palīdzība.

Veicot bērnu personas lietu pārbaudes, inspektori pārliecinās vai tiek nodrošinātas bērna tiesības un intereses, piemēram:

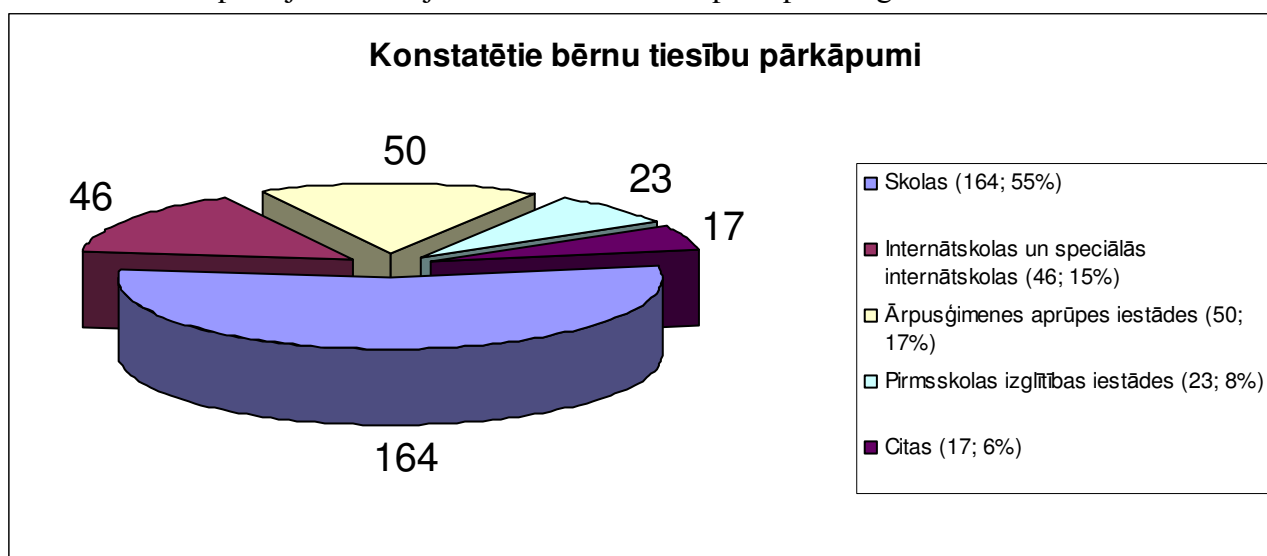
- tiesības dzīvot ģimeniskā vidē;
- viena vai abu vecāku nāves gadījumā tiesības saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju;
- bērniem bāreņiem vai bez vecāku gādības palikušajiem, tiesības saņemt ikmēneša kabatas naudu, kā arī pēc pilngadības sasniegšanas tiesības saņemt dzīvojamo telpu normatīvo aktu noteiktajā kārtībā u.c.

Gadījumos, kad tiek saņemtas ziņas par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem ģimenēs, inspekcija par tiem informē attiecīgās pašvaldības bāriņtiesas vai pagasttiesas un sociālos dienestus.

Salīdzinot saņemto ziņojumu skaitu ar veikto pārbaūžu skaitu redzams, ka bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes, sastādot pārbaudes aktu, veiktas 65% gadījumu. Pārējos gadījumos, lai pārbaudītu informāciju par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem un veiktu nepieciešamās darbības to novēršanai, pieprasīta informācija no atbildīgajām institūcijām vai arī, no saņemtajiem materiāliem nepārprotami konstatējot bērnu tiesību pārkāpumu, iesniedzējam galīgā atbilde sniegta un citas nepieciešamās darbības veiktas uzreiz. Daļu ziņojumu saskaņā ar likumu „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās” inspekcija pārsūtījusi pēc kompetences citām valsts un pašvaldību institūcijām, piemēram, Izglītības valsts inspekcijai, Valsts policijai, bāriņtiesām un pašvaldību sociālajiem dienestiem.

2.2.2. Inspekcijas konstatētie bērnu tiesību pārkāpumi

No inspekcijas konstatētajiem bērnu tiesību ievērošanas pārkāpumiem institūcijās 2006. gadā, 164 no 300 bijuši skolās (skat. 3. attēlu). Vēl 50 bērnu tiesību ievērošanas pārkāpumus konstatēja ārpusģimenes aprūpes iestādēs, 46 – internātskolās un 23 – pirmsskolas izglītības iestādēs. Savukārt 17 pārkāpumi konstatēti citur, piemēram, krīzes centros un brīvības atņemšanas iestādēs, kurās uzturas bērni. Inspekcija konstatēja arī 30 bērnu tiesību pārkāpumus ģimenē.

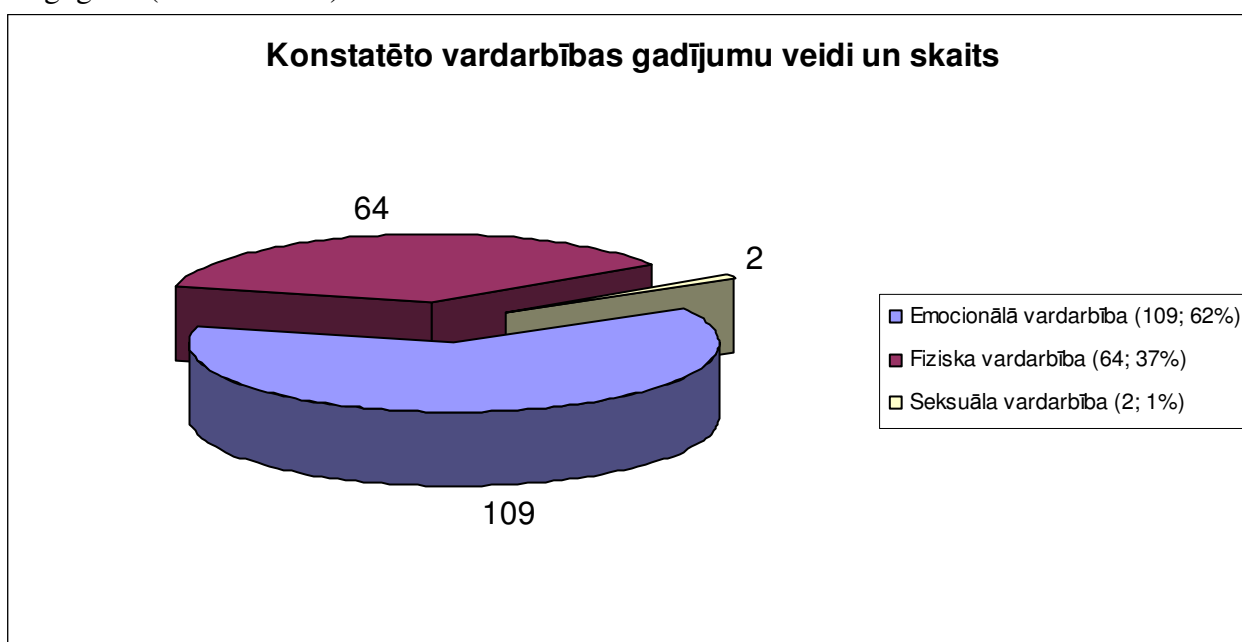
3. attēls

Visbiežāk inspekcija konstatēja pārkāpumus bērna tiesību **uz privātās dzīves, personas neaizskaramību un brīvību** ievērošanā, t.i. pārkāpts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 9. pants, kas nosaka: (1) Bērnam ir tiesības uz privāto dzīvi, dzīvojamās telpas un korespondences noslēpumu, personas neaizskaramību un brīvību. (2) Pret bērnu nedrīkst izturēties cietsirdīgi, nedrīkst viņu mocīt un fiziski sodīt, aizskart viņa cieņu un godu.

Tika konstatēti 206 šādi pārkāpumi, kas ir gandrīz divas trešdaļas no kopējā konstatēto pārkāpumu skaita institūcijās un ģimenēs – 330. 9. panta pārkāpumu piemēri:

- bērnu savstarpējā vardarbība izglītības iestādēs;
- pieaugušo vardarbība pret bērniem izglītības iestādēs;
- situācijas, kad bērna personiskās mantas bez atļaujas paņem cits vienaudzis;
- vecāki savstarpējo konfliktu risināšanā izmanto bērnus, noskaņojot tos vienu pret otru;
- ģimenē vērojamas rupjas, vardarbīgas (emocionālas un fiziskas) attiecības;
- neievērojot normatīvo aktu prasības tika ierobežotas bērnu brīvības ievietojot neatbilstoši iekārtotos izolatoros vai citās telpās;
- bez bērna piekrišanas tiek atvērtas un izlasītas viņa sūtītās vēstules vai viņam adresēti sūtījumi.

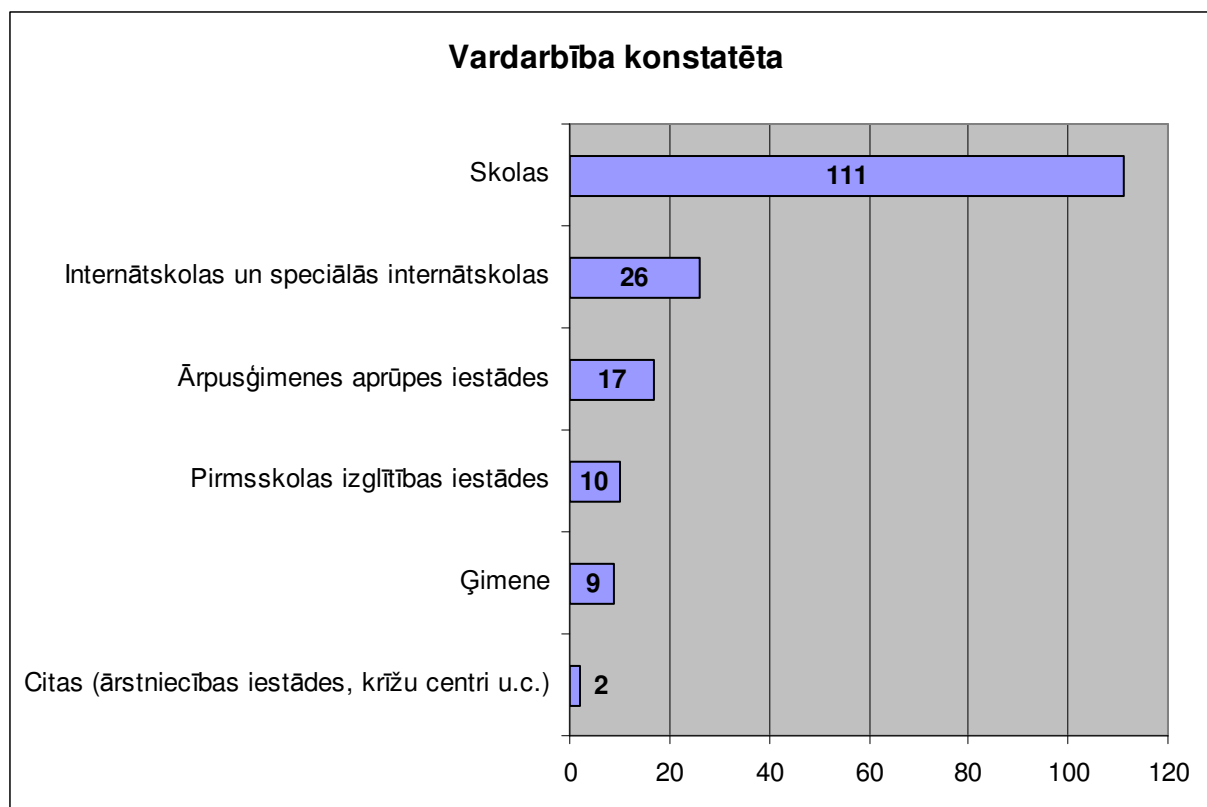
No minētajiem 206 Bērnu tiesību aizsardzības likuma 9. panta pārkāpumiem 2006. gadā inspekcija konstatēja 175 vardarbības gadījumus gan skolēnu vidū, gan starp skolēniem un pedagogiem (skat. 4. attēlu).

4. attēls

Visbiežāk inspekcija konstatēja emocionālo vardarbību – 109 reizes. Tā parasti izpaužas kā aprunāšana, izstumšana no kolektīva un aizvainojošu piezīmju izteikšana. Fizisko vardarbību inspekcija konstatēja 64 reizes. Visizplatītākā bija iedunkāšana, sišana un raustīšana.

Statistika liecina, ka izteikts vairākums no inspekcijas konstatēto vardarbības gadījumu ir notikuši izglītības iestādēs, jo sevišķi vispārizglītojošajās skolās (skat. 5. attēlu, 14.lpp).

5. attēls

Inspekcija uzskata, ka būtiskākie vardarbības cēloņi ir nepietiekama uzmanības pievēršana vardarbības problēmai skolās, vāja sadarbība starp pedagogiem un vecākiem, kā arī skolu pārliedzīgā orientēšanās uz mācību rezultātu sasniegšanu, kā dēļ novārtā paliek katra skolēna personība un vajadzības. Pedagogi inspekcijai kā cēloņus nepietiekamai sadarbībai ar vecākiem min vecāku pasivitāti skolas sabiedriskajos pasākumos, vecāku sapulču apmeklēšanā, kā arī savu bērnu problēmu noliegšanu. Tādēļ vecākiem rodas nepareizs priekšstats par skolā notiekošo un bērnu sekmēm. Savukārt vecāki inspekcijai norāda, ka bērnu audzināšana ir skolas uzdevums un aizbildinās ar saviem ikdienas pienākumiem darbā.

Lai risinātu šīs problēmas, inspekcija sniedz ieteikumus gan izglītības iestāžu darbiniekiem, gan vecākiem. Skolēnu, vecāku un skolotāju sadarbība ir pamats vardarbības izskaušanai. Inspekcija mudina pedagogus iesaistīties bērnu problēmu risināšanā un runāt ar viņiem jau tad, kad tie sākuši norobežoties no pārējiem un pasliktinājušās viņu sekmes. Ja šāda pieeja situāciju neuzlabo, tad jāiesaista skolas pedagogs, psihologs, kā arī administrācija. Inspekcija vecākus arī regulāri aicina runāt ar bērniem, pievērst viņiem uzmanību un nelikt tiem justies atstumtiem. Vienlaikus arī vecākiem ir vairāk jākontaktējas ar skolotājiem, jāizrāda lielāka interese par notiekošo skolā un nepieciešamības gadījumā iespēju robežās jāuzņemas iniciatīva.

Otrs izplatītākais bērnu tiesību pārkāpumu veids bija **bērna tiesību uz dzīvību un attīstību apdraudējums**, t.i., pārkāpts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 7. pants, kas nosaka: katram bērnam ir neatņemamas tiesības uz dzīvības un attīstības aizsardzību. Šo pārkāpuma veidu inspekcija konstatēja 36 gadījumos. Lielākajā daļā – 26 gadījumos tika konstatēta attīstībai nelabvēlīga psiholoģiskā vide. 7. panta pārkāpumu piemēri:

- izjūtot pastāvīgu spriedzi, bailes un neapmierinātību bērni lieto alkoholu, narkotikas u.c. atkarību izraisošas vielas;

- bērni atzīstas, ka domā par pašnāvību, kas lielā mērā var būt saistīts ar nelabvēlīgu psiholoģisko vidi;
- bērniem nav nodrošināta pieaugušo uzraudzība, atrodoties pie ūdenskrātuvēm.

Bērnu tiesību ievērošanas pārbaudēs inspektori konstatēja, ka 26 gadījumos **pārkāptas bērna sociālās tiesības**, t.i., pārkāpts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 12. pants, kas nosaka: (1) Bērnam ir tiesības apgūt profesiju un atbilstoši tai izvēlēties darbu. Profesijas apguve tiek nodrošināta izglītības iestādēs, bet bērniem, kuri sasnieguši 15 gadu vecumu un ir reģistrējušies kā bezdarbnieki, – ar Valsts nodarbinātības dienesta starpniecību. (2) Bērnam ir tiesības uz bezmaksas veselības aprūpi, ko nosaka valsts programma. (3) Bērnam, kurš nesaņem pietiekamu vecāku aprūpi, ir tiesības uz valsts un pašvaldības sociālo palīdzību un sociālajiem pakalpojumiem. (4) Katram bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam valsts un pašvaldība nodrošina Ministru kabineta noteiktās sociālās garantijas.

Lielākoties tika pārkāptas tiesības bērnu - bāreņu tiesības saņemt sociālās garantijas, kas palikuši bez vecāku gādības – tādi bija 15 gadījumi. 12. panta pārkāpumu piemēri:

- bāreņiem vai bez vecāku gādības palikušajiem bērniem pēc pilngadības sasniegšanas, pašvaldības savlaicīgi nav nodrošinājušas dzīvojamo platību patstāvīgas dzīves uzsākšanai;
- bārenim nav nokārtota apgādnieka zaudējuma pensija;
- bārenim nav izsniegta bāreņa apliecība.

2006. gadā inspekcija konstatēja 23 gadījumus, kad bija pārkāptas **bērna tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem**, t.i., pārkāpts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10. pants, kas nosaka: (1) Bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību. Katram bērnam ir jāsaņem atbilstošs uzturs, apģērbs un pajumte. (2) Bērnam ar fiziskiem un garīgiem traucējumiem ir tiesības arī uz visu, kas nepieciešams viņa speciālo vajadzību apmierināšanai. (3) Bērnam ir tiesības uz pastāvīgu dzīvesvietu.

Desmit gadījumos nebija nodrošināta atbilstoša pajumte, deviņos gadījumos – atbilstoša un pilnvērtīga vide izglītības iestādē. 10. panta pārkāpumu piemēri:

- vecāki bērnus atstāj uz vairākām stundām un dienām bez pieaugušo uzraudzības un aprūpes, tai skaitā bez pārtikas un nepieciešamās medicīniskās aprūpes;
- vecāki nepievērš uzmanību bērnu skolas apmeklējumam, sekmēm un uzvedībai;
- bērni apmeklē izglītības iestādes noguruši, netūrā apģērbā un ar veselības traucējumiem;
- bērniem ar īpašām vajadzībām (fiziskām vai garīgām) netiek nodrošināta atbilstoša vai pieejama mācību iestāde;
- bērnam ar kustību traucējumiem pašvaldība nenodrošina specializētu transportu uz izglītības iestādi, kā arī izglītības iestāde nav pielāgota bērniem ar minētajiem traucējumiem.

Inspekcija veiktajās pārbaudēs konstatēja 17 gadījumus, kad bija **pārkāptas bērna brīvības**, kas paredzētas Bērnu tiesību aizsardzības likuma 13. pantā, t.i.: (1) Bērnam ir tiesības brīvi izteikt savas domas, šajā nolūkā saņemt un sniegt jebkāda veida informāciju, tiesības tikt uzklausītam, kā arī tiesības uz apziņas un ticības brīvību. Bērna reliģisko piederību nosaka vecāki. (2) Bērnam ir tiesības uz biedrošanās brīvību tiktāl, ciktāl tas neapdraud viņa veselību un dzīvību. (3) Bērnam ir tiesības piedalīties pašpārvaldē izglītības, kultūras un sporta jomā. Jebkurās citās jomās, kas skar bērna intereses, bērna viedoklim veltāma pienācīga vērība atbilstoši viņa vecumam un briedumam.

Septiņos gadījumos bērnam nebija nodrošinātas tiesības saņemt un/vai sniegt jebkāda veida informāciju, kā arī citos septiņos gadījumos bija pārkāptas bērna tiesības būt uzklusītam. 13. panta pārkāpumu piemēri:

- bērniem ārpusģimenes aprūpes iestādē nav iespēju tikt ar iestādes vadītāju, lai pārrunātu sev svarīgus jautājumus;
- dažās skolās nav nodrošināta iespēja brīvi paust viedokli par izglītības iestādē notiekošo.

14 gadījumos inspektori konstatēja **bērnu tiesības uz izglītību un jaunradi apdraudējumu**, t.i., tika pārkāpts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 11. pants, kas paredz: (1) Valsts nodrošina visiem bērniem vienādas tiesības un iespējas iegūt izglītību atbilstoši katra spējām. (2) Bērnam ir tiesības uz bezmaksas pirmsskolas sagatavošanu, pamata un vidējo izglītību, kā arī arodizglītību. (3) Pie Latvijas mazākumtautībām piederošiem bērniem ir tiesības iegūt izglītību dzimtajā valodā atbilstoši Izglītības likumam. (4) Bērnam ir autortiesības, kā arī patenttiesības uz savu izgudrojumu. (5) Bērnam ir tiesības apgūt kultūras mantojumu un piedalīties tā aizsardzībā, kā arī attīstīt savas jaunrades spējas. 11. panta pārkāpumu piemēri:

- izglītības iestāde sadarbībā ar vecākiem un pašvaldību speciālistiem nerisina jautājumu par bērna ilgstošiem, neattaisnotiem kavējumiem;
- bērniem bija liegta iespēja apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādes, nepietiekamu vietu skaita dēļ.

2006. gadā inspekcija konstatēja divus **bērna tiesību uz individualitāti** pārkāpumus (Bērnu tiesību aizsardzības likuma 8. pants) – gadījumus, kad tika pārkāptas bērna tiesības uz savas identitātes saglabāšanu. Divos gadījumos tika konstatēti pārkāpumi **bērna tiesību uz aizsardzību no ekspluatācijas** (Bērnu tiesību aizsardzības likuma 15. pants) nodrošināšanā, un vēl divos – pārkāpumi **bērna tiesību uz brīvo laiku** (Bērnu tiesību aizsardzības likuma 16. pants) nodrošināšanā. Vienā gadījumā bija **pārkāptas bērna tiesības uz īpašumu** (Bērnu tiesību aizsardzības likuma 14. pants). 8., 14., 15. un 16. panta pārkāpumu piemēri:

- nodarbina neatbilstoši garas darba stundas un par padarīto darbu nesamaksā iepriekš apsolīto atalgojumu;
- internātskolā bērniem liedz iespēju pēc mācību stundām atpūsties internāta telpās;
- bērni bez vecāku piekrišanas bija iesaistīti modeļu aģentūras organizētajos pasākumos.

2.3. Inspekcijas aktivitātes sabiedrības informēšanā un sniegtās konsultācijas

2.3.1. Inspekcijas sniegtās konsultācijas par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem

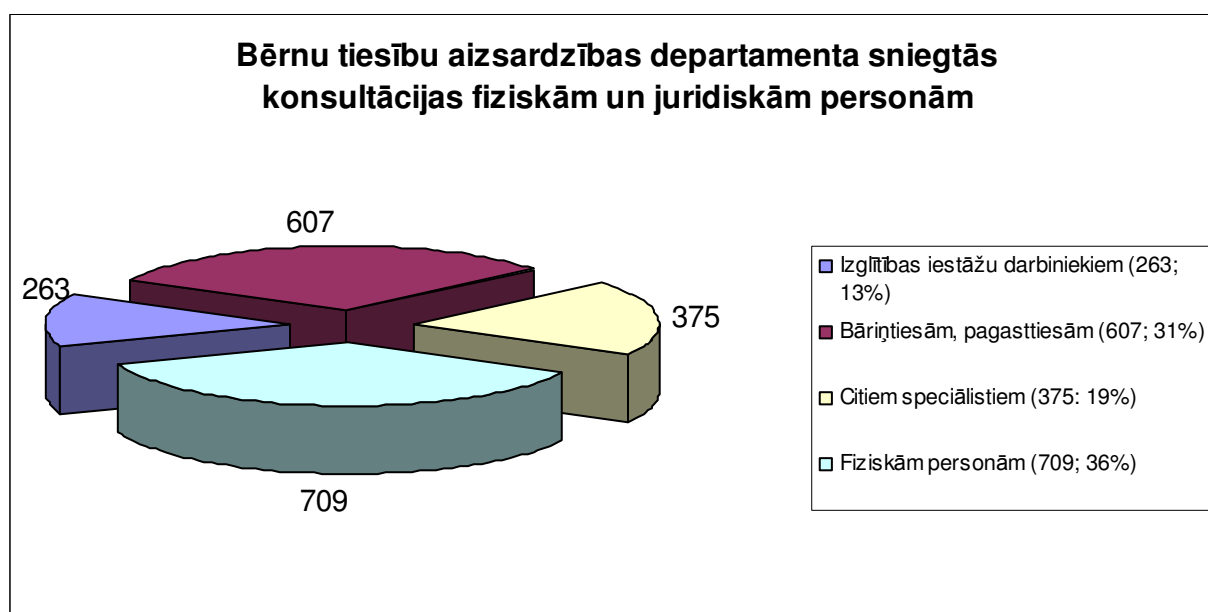
2006. gadā Bērnu tiesību aizsardzības departamenta inspektori un juristi snieguši 1954 konsultācijas par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem. (skat. 6. attēlu, 17.lpp). Visvairāk konsultāciju (36%) sniegta fiziskām personām, savukārt 31% konsultāciju sniegtas bāriņtiesu/pagasttiesu darbiniekiem.

Fizisko personu visbiežāk uzdotie jautājumi ir par:

- bērna saskarsmes tiesību izmantošanu;
- atsevišķas aizgādības noteikšanu;
- domstarpībām bērnu audzināšanā.

Juridisko personu visbiežāk uzdotie jautājumi ir par:

- sadarbības problēmām ar attiecīgām pašvaldību institūcijām;
- bērnu atkarības problēmām;
- sociālo garantiju nodrošināšanu bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem;
- skolēnu uzvedības problēmām.

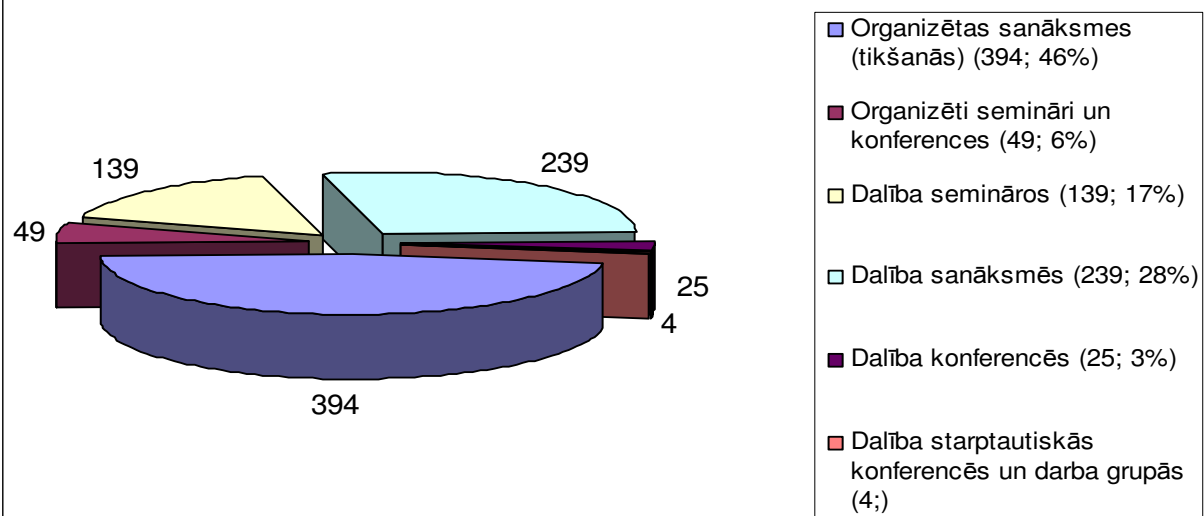

6. attēls

2.3.2. Inspekcijas aktivitātes sabiedrības informēšanā

Viens no inspekcijas uzdevumiem ir informēt sabiedrību par bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem. 2006. gadā inspekcija regulāri rīkoja dažādus seminārus un sanāksmes, tiekoties gan ar valsts, gan pašvaldību institūciju pārstāvjiem, kuru kompetencē bija bērnu tiesību aizsardzība, gan pedagogiem, vecākiem un skolēniem un citiem interesentiem, lai pārrunātu skolēnu savstarpējās attiecības un citus aktuālus jautājumus. 2006.gadā inspekcija organizēja un piedalījās 850 semināros, sanāksmēs un konferencēs (skat. 7. attēlu, 8. attēlu, 18.lpp) bērniem, vecākiem, pedagogiem, bērnu tiesību aizsardzības speciālistiem un citiem dažādu institūciju pārstāvjiem.

Inspekcijas līdzdalība sabiedrības informēšanā

7.attēls

8. attēls.

*Viena no daudzajām reizēm, kad notiek tikšanās ar bērniem.
Attēlā – tikšanos vada inspekcijas psiholoģe Marija Sorokina*

2006. gada 26. oktobrī notika inspekcijas organizētā konference „Kā es jūtos skolā?”, lai veicinātu visu izglītības sistēmā iesaistīto pušu sadarbību, kopā rastu iespējamus risinājumus aktuālajām problēmām mācību iestādēs – dažādām konfliktsituācijām, vardarbībai, nepietiekamai sadarbībai skolas darbinieku vidū un starp vecākiem un skolu, kā arī novēlotai interesei par skolēnu individuālajām vajadzībām.

Konferencē piedalījās internātskolu, speciālo internātskolu, izglītības pārvalžu, vecāku, skolēnu pašpārvalžu pārstāvji un bērnu tiesību aizsardzības speciālisti. Tika identificētas galvenās problēmas skolās un iezīmēti to iespējamie risinājumi.

Īpaša uzmanība tika pievērsta praktiskiem ieteikumiem un labās prakses piemēriem dažādās Latvijas skolās, ko varētu izmantot situācijas uzlabošanai arī citās izglītības iestādēs. Skolēni ar klātesošajiem dalījās pieredzē konfliktu risināšanā un labvēlīgu savstarpējo attiecību veicinošu pasākumu izveidē savās skolās, savukārt pedagogi – sadarbības veidošanā ar skolēniem un vecākiem, kā arī skaidroja bērnu un jauniešu motivāciju mācīties un iesaistīties aktīvā sabiedriskajā dzīvē. Piemēram, Ilūkstes 1. vidusskolā veiktā aptauja liecina, ka par bērniem un jauniešiem „draudzīgu skolu” audzēkņi uzskata mācību iestādi, kur ir gan labas attiecības starp skolēniem un skolotājiem, gan pastāv vide, kurā iespējams ne tikai iegūt zināšanas, bet arī piedalīties dažādos pasākumos, kas stimulē jauniešu izaugsmi. Tāpēc Ilūkstes 1. vidusskolā paši skolēni izstrādāja ieteikumus, lai izskaustu vardarbību jauniešu attiecībās, veicinātu viņu piedalīšanos ārpusklases pasākumos, labdarības akcijās u.t.t. Savukārt, lai uzlabotu attiecības starp skolotājiem un skolēniem, jaunieši rosināja, skolā izveidot pastkastītes un vēstulēs abas puses varētu izteikt viedokli kādā jautājumā. Turklāt skolēni norādīja, ka skolotāji jāiesaista kopīgos klases pasākumos.

Ar savu pieredzi sociālās pedagoģes darbā klātesošos iepazīstināja arī Rīgas Centra daiļamatniecības pamatskolas pārstāve, kura skaidroja, kas rosina vai mazina skolēna motivāciju mācīties un iesaistīties sabiedriskos pasākumos skolā. Viņa uzsvēra, ka šajā ziņā galvenais akcents jāliek uz komandas darbu starp skolēnu, skolotāju un vecākiem. Konferencē uzstājās pārstāvji arī no Rīgas 5. speciālās internātpamatskolas, Zemgales vidusskolas, inspekcijas un citām izglītības vai valsts iestādēm.

9. attēls.

Inspekcijas organizētajās diskusijās piedalījās arī citu valsts institūciju pārstāvji.

Attēlā – diskusiju vada Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta pārstāvis

2006. gadā inspekcija rīkoja arī speciālistu diskusijas, kuru mērķis bija stiprināt bērnu drošību. Viena no tām notika 30. maijā, kad diskusijā „Par bērniem drošāku interneta vidi” tikās inspekcijas, Latvijas Interneta asociācijas, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta, Valsts policijas un SIA *Inbokss* pārstāvji. Klātesošie izvērtēja iespējas ierobežot bērnu piekļuvi viņiem bīstamām vai vecumam neatbilstošām interneta mājaslapām un kā sekmēt bērnu datu aizsardzību un līdz ar to drošību. Diskusijas beigās inspekcija dalībniekus iepazīstināja ar vadlīnijām nelikumīgai un bērnu garīgajai attīstībai kaitīgas informācijas atpazīšanai internetā.

2.4. Normatīvo aktu regulējamo vidi ietekmējošie faktori un prognozes par tās attīstību

2.4.1. Skolas

Saņemtās sūdzības un veiktās pārbaudes. Inspekcija 2006. gadā, pamatojoties uz saņemtajām sūdzībām par iespējamām bērnu tiesību pārkāpumiem, veica 164 pārbaudes vispārīgākajās izglītības iestādēs (turpmāk tekstā – skolas). No tām 86 sūdzības inspektori saņēma pa bērnu uzticības tālruni.

40 gadījumos bērni pa uzticības tālruni ziņoja par fizisku un/vai emocionālu vardarbību vienaudžu vardarbību. Emocionālas un fiziskas vienaudžu vardarbības piemēri:

- apsūkšana, izsmiešana, aprunāšana vai ignorēšana;
- grūstīšana, sišana;
- personisko mantu atņemšana vai sabojāšana..

46 gadījumos bērni un vecāki ziņoja par bērnu tiesību pārkāpumiem, ko veikuši pedagogi, t.sk. emocionālu un fizisku vardarbību. Bērnu tiesību pārkāpumu piemēri, ko veikuši pedagogi:

- kliegšana uz bērniem mācību stundu laikā un starpbrīžos;
- publiska nievājošu piezīmju izteikšana bērniem;
- raušana, purināšana, grūšana, raušana aiz ausīm un matiem.

Atsevišķos gadījumos saņemtas sūdzības arī par nepiemērotiem mācību apstākļiem skolās.

Situācijas analīze. Inspektori, veicot pārbaudes konstatēja, ka gandrīz 90% gadījumu sūdzības bija pamatotas.

Analizējot bērnu tiesību pārkāpumus skolās, inspekcija secina, ka bērnu uzvedības traucējumu un agresijas cēloņi bieži izriet no sociāli nelabvēlīgas situācijas ģimenē. Ģimene ir vide, kurā bērns apgūst pirmās socializācijas prasmes. Taču vecāku aizņemtība, uzraudzības trūkums, saskarsmes problēmas u.c. negatīvas iezīmes ietekmē bērna uzvedību, attiecību veidošanu ar vienaudžiem un pedagogiem.

Sarunās vecāki uz jautājumu, kādēļ viņi nesadarbojas ar skolu, visbiežāk norāda šādus iemeslus:

- aizņemtība darbā;
- personīgās problēmas;
- uzticēšanās bērna teiktajam;
- pedagogu atbalsta trūkums;
- bailes no pārmetumiem;
- neinteresantas un nesaturīgas vecāku sapulces.

Vērojams, ka bērniem ir zema motivācija iegūt labu izglītību un iesaistīties citās aktivitātēs. Savukārt pedagogi ne vienmēr respektē bērna dzīves pieredzi, sociālos apstākļus, veselības stāvokli un spēju apgūt mācību vielu. Šāda situācija bieži arī konfliktsituāciju cēlonis vienaudžu vidū un attiecībās ar pedagogiem.

Inspektoriem nereti jāsakaras ar pedagogu nekompetenci un ieinteresētības trūkumu problēmu vai konfliktsituāciju risināšanā. Īpaši sarežģīta situācija ir skolās, kurās nav sociālo pedagogu un psihologu, kā arī skolās, kurās nav izveidotas pedagogu atbalsta grupas.

Inspektori, veicot bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes un tiekoties ar pedagogiem, secina, ka problēmsituāciju risināšanā skolas ne vienmēr iesaista pašvaldību institūcijas – sociālos dienestus, bāriņtiesas u.c. nepieciešamās institūcijas.

Uzklausot viedokļus par vecāku un skolas savstarpējo sadarbību, inspekcija secina, ka lielākā daļa vecāku, kuru bērni mācās pamatskolā, reti apmeklē skolu un interesējas par bērnu sekmēm un uzvedību.

Sarunās pedagogi visbiežāk norādīja šādus iemeslus, kādēļ neveidojas pozitīva sadarbība ar vecākiem:

- atsaucības un ieinteresētības trūkums;
- vecāku bezatbildība;
- noliegums atzīt problēmas ģimenē;
- personības īpatnības;
- savas atbildības noliegšana, ja bērns ir nesekmīgs un viņa uzvedība nav apmierinoša, saskatot tajā skolas vainu.

Tādējādi veidojas situācijas, kad bērni kļūst nesekmīgi vairākos priekšmetos, kavē mācību stundas un klaiņo. Šādos gadījumos skolai un pašvaldībai parasti jāiegulda lieli materiālie un speciālistu resursi, lai bērns varētu atsākt sekmīgas mācības skolā.

Labā prakse. Analizējot bērnu tiesību ievērošanas pārbaudēs konstatēto, jāmin, ka daudzās Latvijas skolās, piemēram, Rīgas Centra daiļamatniecības pamatskolā, Rīgas 5. speciālajā internātpamatskolā, ir mērķtiecīgi un profesionāli organizēts darbs bērnu, vecāku un pedagogu savstarpējās sadarbības veicināšanai. Šādas sadarbības iezīmes:

- aktīvi darbojas skolēnu pašpārvaldes un vecāku padomes;
- audzināšanas stundās piedalās dažādu nozaru speciālisti, lai runātu ar bērniem par savstarpējām attiecībām, konfliktu risināšanu, veselības un drošības jautājumiem;
- tiek organizētas tematiskās skolas vecāku sapulces, uz kurām arī aicināti atbilstoši speciālisti (pedagogi, psihologi, ārsti u.c.);
- tiek organizētas vecāku dienas, kad vecākiem ir iespēja piedalīties mācību stundās, tikties ar priekšmetu skolotājiem, klases audzinātāju un administrāciju;
- tiek organizēti kopīgi klašu ārpusstundu pasākumi (ekskursijas, pārgājieni, talkas), kuros piedalās bērni, vecāki un pedagogi;
- izveidotas pedagogu atbalsta komandas;
- pedagogiem nodrošinātas supervīzijas.

Skolu pedagogi norāda, ka sākotnēji arī viņi saskārušies ar vecāku neatsaucību un neieinteresētību skolas dzīvē. Tomēr pēc tam, kad klašu audzinātāji ieviesa individuālu pieeju katram no vecākiem, pāris gadu laikā ievērojami palielinājās to vecāku skaits, kuri regulāri iesaistās skolas organizētajās aktivitātēs.

Inspektoru sniegtā metodiskā palīdzība un ieteikumi problēmu risināšanai. Inspektori, veicot bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes, kurās izvērtē katru konkrēto gadījumu vai arī atbildot uz pedagogu, vecāku vai citu juridisku vai fizisku personu jautājumiem, sniedz atbilstošus ieteikumus situācijas risināšanai. Visbiežāk sniegtie ieteikumi:

- klašu audzinātājiem (sociālajiem pedagogiem) sadarbībā ar priekšmetu skolotājiem iespējami ātri reaģēt uz bērna mācību sekmju un/vai uzvedības pasliktināšanos vai citām negatīvām izmaiņām (nomāktība, norobežošanās, trauksme u.c.);
- klases audzinātājam regulāri pievērst uzmanību vienaudžu savstarpējām attiecībām klasē un ievērojot negatīvas izpausmes, nekavējoties iesaistīties problēmsituācijas risināšanā;
- organizēt diskusijas ar bērniem par savstarpējo attiecību kultūru un konfliktu risināšanas iespējām;
- gadījumos, kad klases audzinātājam (sociālajam pedagogam) neizdodas atrisināt problēmsituāciju, informēt bērna vecākus/aizbildņus un skolas administrāciju;
- gadījumos, kad skolai sadarbībā ar vecākiem nav iespējas atrisināt problēmsituāciju, informēt attiecīgās institūcijas (piemēram, sociālo dienestu, bāriņtiesu, policiju);
- pilnveidot sadarbību ar vecākiem/aizbildņiem izmantojot individuālu un radošu pieeju;
- veidot pedagogu atbalsta komandas, kurās piedalās psihologs, sociālais pedagogs un administrācijas pārstāvji;
- administrācijai nodrošināt pedagogiem supervīziju iespējas;
- gadījumos, kad administrācija ir informēta par pedagoga pieļautajiem bērnu tiesību pārkāpumiem, nekavējoties iesaistīties konfliktsituācijas risināšanā un izvērtēšanā;
- organizēt pedagogiem izglītojoši informatīvus pasākumus (piemēram, konfliktsituāciju risināšana skolā, efektīva komandas darba principi, institūciju kompetences bērnu tiesību aizsardzības jomā u.c.).

2.4.2. Internātskolas un speciālās internātskolas

Saņemtās sūdzības un veiktās pārbaudes. Inspekcija 2006. gadā veica 86 bērnu tiesību ievērošanas un 49 personas lietu pārbaudes internātskolās un speciālajās internātskolās (turpmāk tekstā – internātskolas). Inspektori veica gan plānotās bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes un bērnu personas lietu pārbaudes, gan pārbaudes, pamatojoties uz saņemtajām sūdzībām par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem. Lielākā daļa saņemto sūdzību bija par iespējamiem vienaudžu, pedagogu un audzinātāju vardarbības gadījumiem.

Situācijas analīze. Inspektori, veicot bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem un tiekoties ar internātskolu darbiniekiem, secina, ka liela daļa bērnu ir no maznodrošinātām, sociālā riska ģimenēm, kā arī daudzi bērni palikuši bez vecāku gādības un atsevišķos gadījumos bērni ir bāreņi. Šo situāciju būtiski sarežģī internātskolu sadarbība ar vecākiem/aizbildņiem, kas finansiālu grūtību vai atbildības trūkuma dēļ reti apciemo savus bērnus un neinteresējas par viņu sekmēm un uzvedību. Turklāt šiem bērniem ir ierobežotas iespējas nedēļas nogalēs un brīvdienās doties mājās.

Speciālo internātskolu audzēkņi (bez vecāku gādības palikuši bērni, bāreņi), kuri ar bāriņtiesu lēmumu ir ievietoti bērnu ilgstošās sociālās aprūpes iestādēs, ne vienmēr vēlas brīvlaiku pavadīt kādā ārpusģimenes aprūpes iestādē, jo viņiem ir grūtības iekļauties jaunā vidē.

Sarunās ar bērniem noskaidrots, ka internātskolās ir ierobežotas iespējas interesanti un saturīgi pavadīt brīvo laiku. Ņemot vērā, ka internāta guļamistabu telpās bieži vien uzturas 6–12 bērni, nav arī iespējas īslaicīgi norobežoties no pārējiem, lai atpūstos.

2.4.3. Ārpusģimenes aprūpes iestādes

Saņemtās sūdzības un veiktās pārbaudes. Inspektori 2006. gadā veica 130 bērnu tiesību ievērošanas un 95 personas lietu pārbaudes bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādēs (turpmāk tekstā – iestādes).

Situācijas analīze. Analizējot veikto pārbaūžu rezultātus, inspekcija secina, ka kopumā bērnu tiesības un intereses iestādēs ir nodrošinātas. Bērniem nodrošināti labi dzīves apstākļi, ēdināšana četras reizes dienā, iespējams saņemt medicīnisko aprūpi un psiholoģisko palīdzību, piedalīties iestādes pašpārvaldē u.c.

Bērniem ir arī nodrošinātas iespējas apmeklēt izglītības iestādes atbilstoši savām spējām, piemēram, vajadzības gadījumā korekcijas klases, apgūt speciālās izglītības programmas. Vienlaikus bērniem ir iespēja apmeklēt interešu pulciņus. Ja šādas iespējas nav nodrošinātas iestādē, bērni var apmeklēt interešu pulciņus skolā vai pašvaldības kultūras centrā, mūzikas, mākslas vai sporta skolā.

Tomēr neraugoties uz to, ka bērnu skaits iestādēs pakāpeniski samazinās, joprojām to skaits ir liels. Šāda situācija veicina vardarbības risku. Bērnu tiesību ievērošanas pārbaudēs bērni un darbinieki norāda uz vienaudžu savstarpējo fizisko un emocionālo vardarbību, piemēram, apsūkāšanos, pazemošanu, atstumšanu, grūstīšanu un sišanu.

Nemot vērā bērnu pārciesto vardarbību, t.sk. pamešanu novārtā, pirms nonākšanas iestādē bērnu uzvedība bieži ir agresīva un izaicinoša. Bērniem trūkst iemaņu risināt konfliktsituācijas un, viņi zaudējuši spēju uzticēties pieaugušajiem.

Ne vienmēr arī iestāžu darbinieki spēj konstruktīvi risināt konfliktsituācijas un strādāt ar bērniem, kuriem ir izteikti uzvedības traucējumi un zema motivācija mācīties, ievērot iekšējās kārtības noteikumus. Analizējot gadījumus, kad iestāžu darbinieki izturējušies emocionāli un/vai fiziski vardarbīgi pret bērniem, konstatēts, ka zināšanu un prasmju trūkuma dēļ visbiežāk pārkāpumus izdara audzinātāju palīgi, kuri ar bērniem paliek vakarā un naktī. Iestāžu vadītāji skaidro, ka minētie darbinieki nav izglītojušies sociālajos un pedagoģijas jautājumos un viņiem trūkst prasmju darbā ar pusaudžiem.

Analizējot bērnu tiesību ievērošanas pārbaudēs saņemto informāciju, biežāk konstatētās problēmas:

- vienaudžu savstarpējā vardarbība;
- bērnu konfliktsituācijas bērniem ar darbiniekiem;
- bērnu atkarība no alkohola un narkotiskajām vielām;
- ilgstoši, neattaisnoti skolas kavējumi;
- savlaicīgi un pilnā apjomā neizmaksāta kabatas nauda;
- atļauj bērniem viesoties atbalsta ģimenēs, kuras nav apsekojušas bāriņtiesas/pagasttiesas, nav pārbaudījušas, vai kuras atzītas par neatbilstošām;
- bērniem piemēroti nesamērīgi sodi bērniem par izdarītajiem pārkāpumiem.

Analizējot bērnu personas lietu pārbaūžu rezultātus, inspekcija secina, ka:

- 23 gadījumos nevar konstatēt, vai ziņots Bērnu un ģimenes lietu ministrijai par bērniem, kurus iespējams adoptēt;
- 11 gadījumos bāriņtiesas/pagasttiesas nav savlaicīgi risinājušas jautājumu par bērnu aprūpes tiesību atjaunošanu vai, ja tas nav iespējams, sniegušas prasību tiesā par aizgādības tiesību atņemšanu vecākiem;
- 38 bērnu personas lietās nav dokumentu, kas apliecinātu, ka bāriņtiesas/pagasttiesas veikušas bērnu pārbaudi iestādē.

Izvērtējot gadījumus, kad bērni iestādē cieš no vardarbības, inspekcija konstatē, ka iestādēm, īpaši mazajās pašvaldībās, nav speciālistu – psihologu un sociālo darbinieku. Šāda situācija būtiski apgrūtina drošas un pozitīvas vides nodrošināšanu iestādē, kā arī bērnu personas lietu sakārtošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Lai sniegtu palīdzību un atbalstu iestādēm, inspekcija vēršas pie pašvaldību vadītājiem ar lūgumu rast iespēju nodrošināt psihologu un sociālo darbinieku katrā iestādē. Vienlaikus inspekcija organizē seminārus un sanāksmes pašvaldību speciālistiem, t.sk. iestāžu darbiniekiem, kuros informē par aktualitātēm bērnu tiesību jomā, pārrunā veikto pārbaužu rezultātus un sniedz ieteikumus problēmu risināšanā.

Vajadzības gadījumā iestādes apmeklē inspekcijas psihologi, kuri sniedz psiholoģisko palīdzību un atbalstu bērniem un darbiniekiem.

2.4.4. Pirmsskolas izglītības iestādes

Saņemtās sūdzības un veiktās pārbaudes. Inspektori 2006. gadā pamatojoties uz saņemtajām sūdzībām, veica 31 bērnu tiesību ievērošanas pārbaudi pirmsskolas izglītības iestādēs (turpmāk tekstā – pirmsskolas).

Situācijas analīze. Sūdzības tika saņemtas par pirmsskolas darbinieku fizisku un/vai emocionālu vardarbību no pirmsskolas darbiniekiem. Saņemto sūdzību piemēri:

- kliegšana uz bērniem;
- purināšana, grūstīšana;
- likšana stāvēt kaktā.

Vienlaikus bērnu vecāki sūdzējās par:

- nepietiekamu bērnu pieskatīšanu un aprūpi;
- nekorektu attieksmi pret vecākiem;
- pirmsskolas telpu vēdināšanu apstākļos, kas var apdraudēt bērnu veselību;
- nekvalitatīvu ēdināšanu.

Ja sūdzībā minētie fakti izrādās patiesi, inspekcija vēršas pie pirmsskolu vadītājiem ar ieteikumiem, kā konstatētos pārkāpumus novērst un atsevišķos gadījumos izvērtēt darbinieku atbilstību ieņemamajam amatam.

Vienlaikus inspektori apmeklēja 29 pirmsskolu organizētās vecāku sapulces, kurās sniedza informāciju par bērnu tiesību jautājumiem, īpašu uzmanību veltot jautājumiem bērnu drošībai mājās un ārpus tām, kā arī vecāku pienākumiem un atbildībai bērnu aprūpē.

Inspektori piedalījās pirmsskolu organizētajās 43 darbinieku sanāksmēs, lai pārrunātu jautājumus par aktualitātēm bērnu tiesību jomā, atbilstošo institūciju, piemēram, sociālo dienestu, bāriņtiesu, kompetencēm, kā arī rīcību konfliktsituāciju risināšanā.

2.4.5. Vasaras atpūtas un sporta nometnes

Saņemtās sūdzības un veiktās pārbaudes. Inspektori 2006. gadā veica 29 bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes vasaras atpūtas un sporta nometnēs (turpmāk tekstā – nometnes).

Situācijas analīze. 27 nometnēs, kurās tika veiktas pārbaudes, bērnu tiesību pārkāpumi netika konstatēti. Piedāvātais nometņu saturs ir interesants, atbilstošs dažādam bērnu vecumam un spējām. Ir nodrošināti atbilstoši dzīves apstākļi, un liela uzmanība tika pievērsta bērnu drošības jautājumiem.

Veicot pārbaudes, divās nometnēs tika konstatēti būtiski bērnu tiesību pārkāpumi – nometnes organizētāji nebija saņēmuši pašvaldības un atbilstošo dienestu atļaujas. Vienā nometnes teritorijā tika veikti remontdarbi, kas varēja apdraudēt bērnu drošību un veselību. Lai to novērstu, inspekcija vērsās pie pašvaldību vadītājiem ar lūgumu slēgt nometnes.

Vienlaikus inspekcija vairākkārt ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību palīdzību vērsās pie bērnu vecākiem ar lūgumu rūpīgi iepazīties ar piedāvāto nometņu aktivitāšu saturu, dzīves un drošības apstākļiem.

2.4.6. Sociālās korekcijas izglītības iestādes

Veiktās pārbaudes un situācijas analīze. Latvijā ir divas sociālās korekcijas izglītības iestādes: „Naukšēni” meitenēm un „Strautiņi” zēniem. Uz sociālās korekcijas izglītības iestādēm nosūta bērnus no 11 līdz 18 gadu vecumam ar tiesas spriedumu vai lēmumu par dažāda veida likuma pārkāpumiem.

2006. gadā inspektori veica sešas bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes „Strautiņos”, t.sk. sadarbībā ar inspekcijas psihologiem. Bērnu tiesību pārkāpumu piemēri, kas tika konstatēti „Strautiņos”:

- ilgstoša vienaudžu fiziskā un emocionālā vardarbība;
- administrācijas bezdarbība;
- kvalitatīvas sociālās korekcijas trūkums.

Lai novērstu konstatētos bērnu tiesību pārkāpumus „Strautiņos”, inspekcija atkārtoti vērsās Valsts policijā un prokuratūrā saistībā ar vienaudžu vardarbību un iestādes vadītāja bezdarbību.

Vienlaikus inspekcija vairākkārt vērsās Izglītības un zinātnes ministrijā ar lūgumu nekavējoties novērst bērnu tiesību pārkāpumus, kā arī izvērtēt iestādes vadītāja atbilstību ieņemamajam amatam. Pēc inspekcijas iniciatīvas Izglītības un zinātnes ministrija izveidoja darba grupu bērnu tiesību pārkāpumu novēršanai „Strautiņos”.

2006. gadā inspektori veica divas bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes sociālās korekcijas izglītības iestādē „Naukšēni”. Minēto pārbaūžu laikā bērnu tiesību pārkāpumi netika konstatēti.

2.4.7. Brīvības atņemšanas vietas

Situācijas analīze. Latvijā ir četras brīvības atņemšanas vietas, kurās uzturas bērni vecumā no 14 gadiem:

- Daugavpils cietums;
- Liepājas pirmstiesas izmeklēšanas cietums;
- Matīsa cietums;
- Ilģuciema cietums;
- Cēsu audzināšanas iestāde nepilngadīgajiem (uzturas bērni no 14 līdz 18 gadiem).

Inspektori 2006. gadā veica plānotās bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes minētajās iestādēs. Pārbaūžu laikā tika konstatēts, ka Liepājas pirmstiesas izmeklēšanas cietumā nepilngadīgajiem

nebija nodrošinātas iespējas saņemt pamatizglītību. Inspekcija sadarbībā ar Liepājas domi novērsa minētos pārkāpumus un nodrošināja pamatizglītības iegūšanu.

Konstatēts, ka Cēsu audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem ilgstoši dzīvojamajās telpās vienlaikus uzturas 15–18 jaunieši iestādes ierobežoto materiāli tehnisko resursu dēļ. Līdz ar to tiek pārkāpts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10.panta pirmajā daļā noteiktais, ka bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību. Inspekcija sadarbībā ar Tiesībsarga biroju 2007. gadā atkārtoti veiks bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes, lai kopīgi vērstos atbildīgajās institūcijās ar mērķi palielināt materiāli tehnisko nodrošinājumu iestādē, tādējādi novēršot bērnu tiesību pārkāpumus.

Visās brīvības atņemšanas vietās tiek realizētas Probācijas dienesta sociālās rehabilitācijas programmas, jauniešiem ir iespēja saņemt medicīnisko aprūpi un psiholoģisko palīdzību.

2.5. Uzticības tālruņa darbības nodrošināšana

Pamatojoties uz inspekcijas nolikuma punktu 3.5., inspekcija sniedz konsultācijas un psiholoģisku atbalstu bērniem krīzes situācijās. Šīs funkcijas inspekcijā veic Uzticības tālruņa darbība nodrošināšanas departaments.

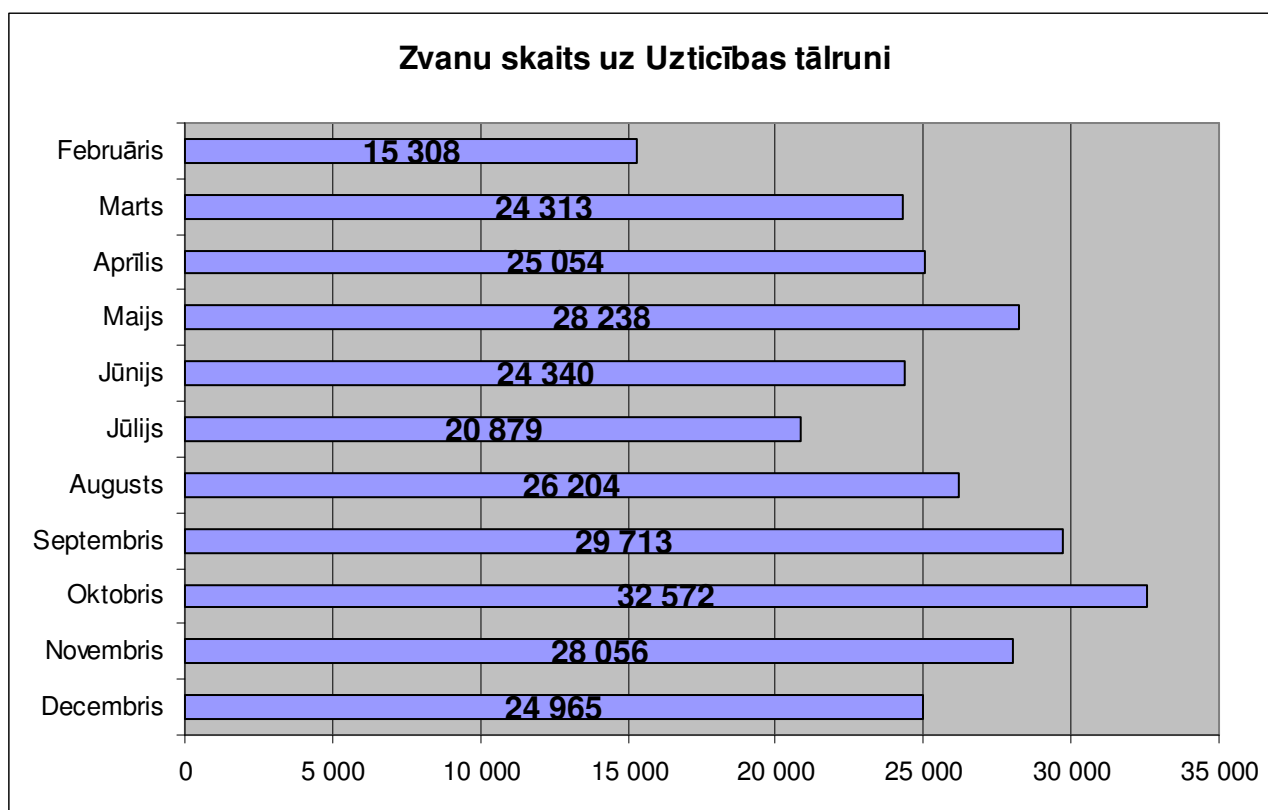
Uzticības tālrunis sāka darboties 2006. gada 1.februārī, lai palīdzētu bērniem, kas nonākuši kādā sev sarežģītā dzīves situācijā. Piezvanot uz šo tālruni, bērns vai pusaudzis var pastāstīt, ka vecāki, vienaudži vai citi pieaugušie viņu nesaprot un neuzklausa, apsmej un apsūkā, fiziski aizskar, kamdēļ viņš jūtas atstumts un nomākts. Bērni un jaunieši var jautāt par intīmajām attiecībām, kā pārtraukt alkohola, narkotiku lietošanu vai par citām sev svarīgām lietām. Konsultāciju pa tālruni var salīdzināt ar pirmās palīdzības sniegšanu medicīnā, jo zvans uz tālruni ir pirmā psiholoģiskā palīdzība, ko bērns var saņemt tad, kad viņam tā ir nepieciešama. Uzticības tālrunī 8006008 strādā psihologi, kas ir īpaši apmācīti šim darbam. Uzticības tālruņa darba laiks ir no 8.00 līdz 23.00 darba dienās. Darbiniekiem regulāri notiek gan supervīzijas, gan dažādi semināri, lai paaugstinātu viņu kvalifikāciju.

10. attēls.

Atvērto durvju dienā uzticības tālruņa darbiniekus apciemoja bērni un viesojās arī bērnu un ģimenes lietu ministrs Ainars Bašņiks

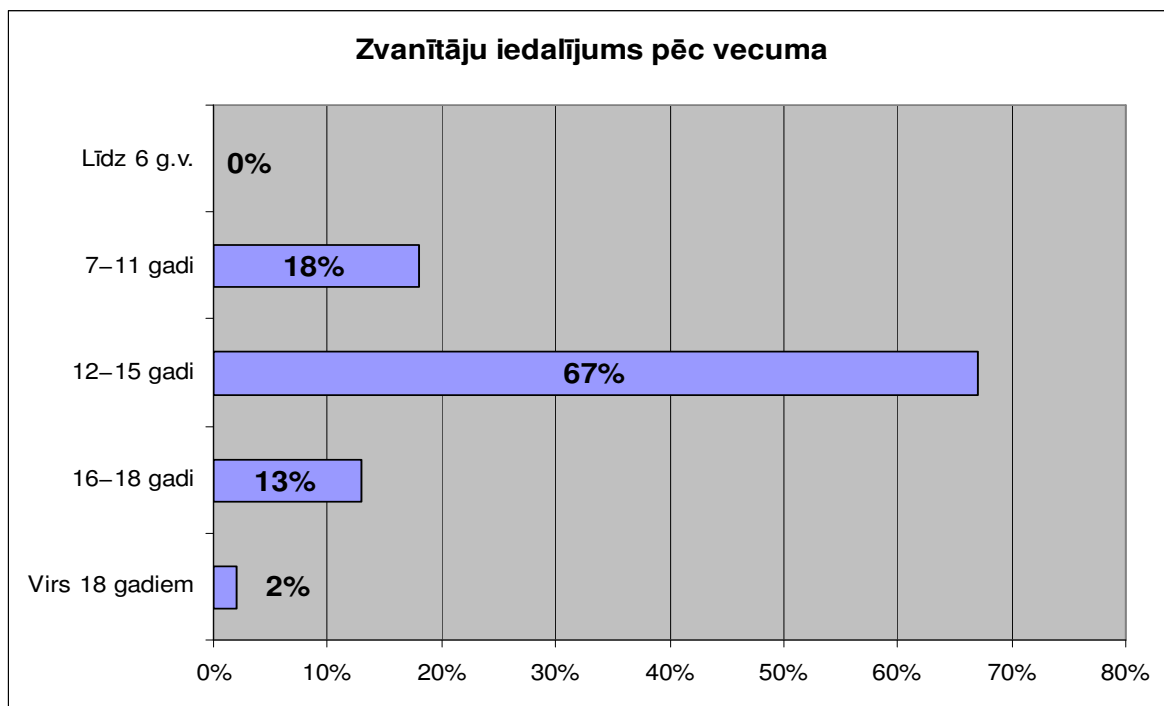
Pirmajā tālruņa darbības gadā (11 mēnešos) uzticības tālruņa konsultanti uz klausīja 279 642 zvanītājus (sadalījumu pa mēnešiem skat. 11. attēlā).

11. attēls

No 279 642 saņemtajiem zvaniem 20 593 gadījumos konsultanti sniedza psiholoģiskās konsultācijas krīzes situācijās, bet 8199 gadījumos bērniem – nepieciešamo informāciju par citām palīdzības saņemšanas iespējām (piemēram, Atkarības profilakses centra, „Papardes zieds” koordinātes u.c.).

Visvairāk psiholoģisko palīdzību krīzes situācijās sniedz 12–15 gadus veciem pusaudžiem (skat. 12. attēlu, 28.lpp), kas varētu būt saistīts ar to, ka tieši šajā vecumā bērni gūst vairāk brīvības, sāk apgūt jaunas dzīves sfēras, kurās tiecas sevi realizēt, bērni izjūt vajadzību pašnoteikties un pašrealizēties, kā rezultātā, nereti nonāk sev sarežģītās dzīves situācijās un neredz, kā varētu atrisināt radušās problēmas.

12. attēls

Analizējot saņemtos zvanus, var secināt, ka bērnus satrauc vienaudžu attiecības, īpaši vienaudžu emocionālā un fiziskā vardarbība izglītības iestādēs. Bērni daudz runā par to, ka cieš no vienaudžu apsmiekla, ņirgāšanās, pazemošanas.

○ „Es negribu vairs iet uz skolu. Katru dienu mani apsaukā dažādos rupjos vārdos un kad es eju uz pusdienām mani grūsta. Es nezinu, ko esmu izdarījusi, kādēļ pret mani tā izturas. Vai ir iespējams man palīdzēt?” (Anna, 13 gadi)

○ „Mani pēc skolas sitīs jaunieši. Es sastrīdējos ar vienu zēnu, kam ir pazīstami vecāki zēni, un tagad viņš draud mani piekaut pēc skolas. Es nevēlējos, lai tā notiek, bet mans draugs sastāstīja par šo zēnu dažādas lietas, tādēļ tā darīju” (Jānis, 15 gadi)”

Bērni ļoti pārdzīvo attiecību problēmas ģimenē – gan starp bērniem un pieaugušajiem (vecākiem, vecvecākiem), gan starp brāļiem un māsām, kā arī vecāku šķiršanos. Pēc apkopotajiem saņemto zvanu datiem var secināt, ka arī ģimenēs pieaugušie pret bērniem bieži vien izturas emocionāli, nereti arī fiziski vardarbīgi.

○ „Es nesatieku ar savu brāli, viņš ir neciešams, mēs visu laiku strīdamies. Vecāki tikai saka, ka brālis ir mazāks un tev kā vecākajai māsai ir jāpiekāpjas. Kādēļ man ir jābūt tai, kura piekāpjas un dara visu? (Inta, 14 gadi)”

Saņemtie tālruņa zvani liecina par to, ka mūsu sabiedrībā nav pieņemts runāt par jūtām, īpaši ar bērniem. Viņi nav pieraduši runāt par savām jūtām un līdz ar to tās neatpazīst. Lielākoties bērni gaida, ka tālruņa konsultanti dos konkrētus padomus vai rīkojumus, ko darīt, tieši tāpat kā to ikdienā dara vecāki, pedagogi u.c. Analizējot saņemtos zvanus, var secināt, ka bērni nav pieraduši, ka var pieaugušajiem uzticēties un brīvi runāt par savām jūtām, nebaidoties tikt izsmietiem par „bērnišķīgajām” problēmām. Tālruņa konsultanti ar bērniem vispirms runā par viņu jūtām konkrētajā situācijā un tikai tad kopīgi meklē kādu risinājumu.

Lielākoties bērni ar tālruņa konsultantiem runā par bailēm, dusmām, aizvainojumu un savu bezspēcības sajūtu savā dzīves situācijā (skat. 13. attēlu). Nereti tieši šīs emocijas ir pamats bērnu destruktīvas bērnu uzvedības cēlonis, jo tas ir vienīgais viņiem zināmais uzvedības veids kā paust savu attieksmi pret pasauli – dusmas, bailes, aizvainojums, kā arī sāpes par nesaņemto mīlestību.

Runāt ar bērniem un jauniešiem par emocijām konkrētajā situācijā ir svarīgi, jo tas ļauj iespēju viņiem labāk izprast situāciju, kurā viņi ir nonākuši un mazina viņos spriedzi.

13. attēls

Gadījumos, kad bērns, piezvanot uz uzticības tālruni stāsta par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem un lūdz palīdzību, uzticības tālruņa speciālisti sadarbojas ar inspektoriem, policiju, kā arī citām institūcijām, kas nodrošina bērnu aizsardzību.

2006.gadā 151 gadījumu nodeva izskatīšanai valsts bērnu tiesību aizsardzības inspektoriem, no kuriem 61 gadījumā zvanītāja sniegtā informācija neapstiprinājās.

Visvairāk palīdzību lūdza zvanītāji no Vidzemes reģiona – 42 gadījumos, bet vismazāk to lūdza zvanītāji no Zemgales – tikai piecos gadījumos.

Kā redzams tabulā (skat. 1. tabulu, 30.lpp) par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem deviņos gadījumos tika ziņots par vardarbību ģimenēs, 43 gadījumos – par vienaudžu vardarbību izglītības iestādēs, 31 – par izglītības iestāžu darbinieku vardarbību pret bērniem no izglītības iestāžu darbinieku puses, bet septiņos gadījumos – par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem citur.

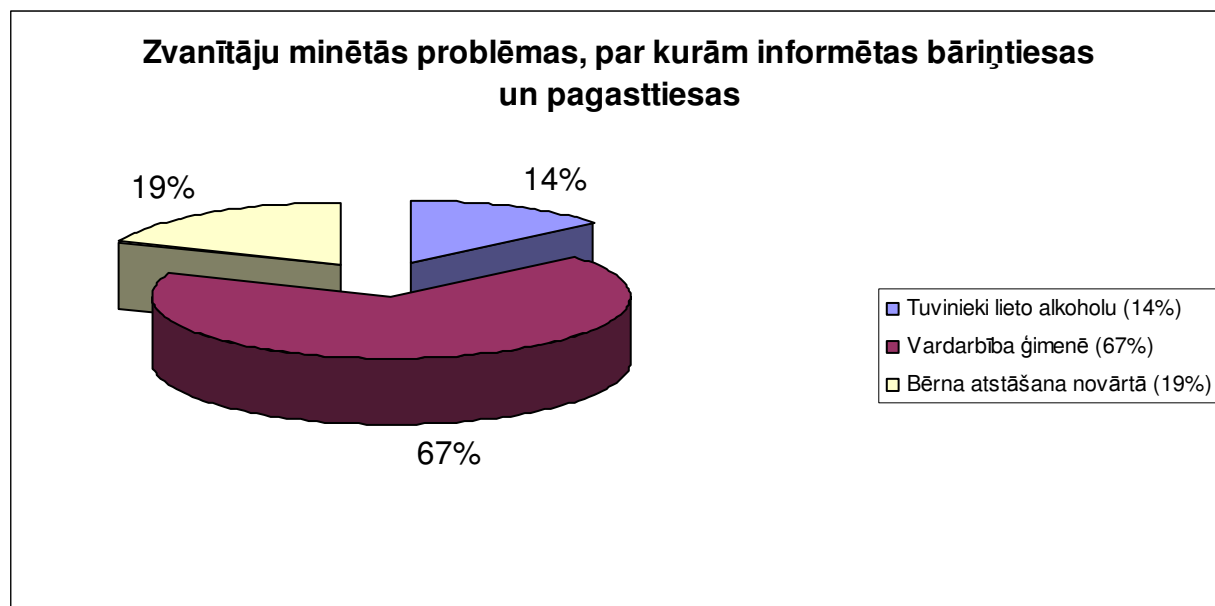
Četri pedagogi atbrīvoti no darba par vardarbīgu izturēšanos pret bērniem, trim pedagogiem izteikts brīdinājums, diviem pedagogiem izteikts aizrādījums par emocionālo vardarbību pret bērniem, vienam pedagogam pēc pārbaudes, ir samazināts mācību stundu skaits un viņš atbrīvots no audzināmās klases.

Ja tika saņemta informācija par iespējamu vardarbību pret bērnu, atsevišķos gadījumos kopā ar inspektoru uz konkrēto iestādi devās uzticības tālruņa psihologs. 2006. gadā uzticības tālruņa psihologi piedalījās 15 pārbaudēs.

1.tabula

Reģions	Rajons, pilsēta	Zvanītāju minētās problēmas					Kopā:
		Vardarbība ģimenē	Vienaudžu vardarbība izglītības iestādē	Izglītības iestāžu darbinieku vardarbība	Citas problēmas	Pilsētā, rajonā	Reģionā
Rīga, Rīgas raj.	Rīga	2	7	2	1	12	17
	Rīgas rajons	1	3	1	0	5	
Vidzeme	Valmiera	0	0	0	1	1	42
	Valmieras raj.	1	2	0	1	4	
	Limbaži	0	1	0	0	1	
	Limbažu raj.	1	1	1	1	4	
	Cēsis	0	2	0	0	2	
	Cēsu raj.	0	5	3	1	9	
	Alūksnes raj.	0	4	0	0	4	
	Madonas raj.	1	0	1	0	2	
	Gulbenes raj.	0	2	2	0	4	
	Valkas raj.	0	2	2	1	5	
	Rūjienas raj.	0	1	0	0	1	
	Ogres raj.	0	2	1	0	3	
Aizkraukles raj.	0	2	0	0	2		
Kurzeme	Liepāja	1	1	0	0	2	18
	Liepājas raj.	0	1	4	0	5	
	Talsi	0	0	1	0	1	
	Talsu raj.	0	1	0	0	1	
	Saldus	1	0	0	1	2	
	Saldus raj.	0	0	2	0	2	
	Kuldīgas raj.	0	0	3	0	3	
	Ventspils	1	0	1	0	2	
Latgale	Rēzekne	0	0	1	0	1	8
	Rēzeknes raj.	0	1	0	0	1	
	Jēkabpils	0	0	1	0	1	
	Jēkabpils raj.	0	1	1	0	2	
	Daugavpils raj.	0	1	0	0	1	
	Krāslavas raj.	0	0	1	0	1	
	Balvu raj.	0	0	1	0	1	
Zemgale	Bauskas raj.	0	2	2	0	4	5
	Dobeles raj.	0	1	0	0	1	
Kopā:		9	43	31	7	90	90

77 gadījumos uzticības tālrūpa speciālisti vērsās pie bāriņtiesām un pagasttiesām ar lūgumu pārbaudīt ģimenes un nepieciešamības gadījumā nodrošināt bērniem drošu dzīves vidi (skat. 14. attēlu).

14. attēls

Runājot par ģimenes problēmām, bērni ļoti pārdzīvo tieši savu tuvinieku – vecāku, vecvecāku, māsu un brāļu - vardarbību. Visbiežāk bāriņtiesas un pagasttiesas tika informētas par fizisko vardarbību un emocionālo vardarbību – 67% gadījumu.

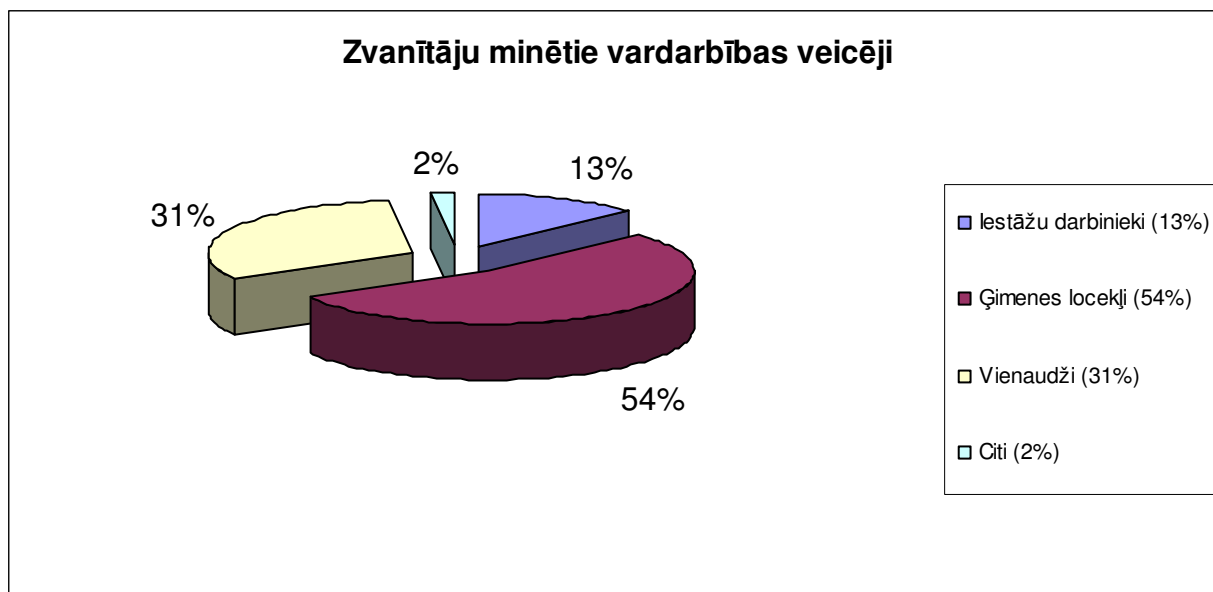
○ „Vecāki mani nemīl... Kāpēc mamma vienmēr kliež un sit?...”(Anna, 13 gadi)

19% gadījumu bāriņtiesas un pagasttiesas tika lūgtas pārbaudīt ģimenes saistībā ar bērnu atstāšanu novārtā, piemēram, bērniem nav bijušas sarūpētas mācībām nepieciešamās lietas, apģērbs vai bijis nepietiekošs uzturs.

14% gadījumos bērnus satraucis tieši vecāku alkoholisms, vecāku rīcības neparedzamība dienās, kad viņi lietojuši alkoholu.

○ Meitene baidās sestdienā atgriezties mājās no internāta, jo tētis parasti ir piedzēries un kaujas (Zane, 12 gadi)

Visbiežāk bērni, zvanot uz uzticības tālrūni, minējuši, ka cieš no vienaudžu vardarbības – viņi tiekot apsmieti, ķircināti, tiekot izspiesta nauda, bojātas personīgās mantas, viņi tiekot izkalpināti utt. (skat. 15. attēlu, 32.lpp).

15. attēls

○ Zēns stāsta, ka skolas biedri viņu sitot, tas notiek katru dienu. Viņš par to ir esot ieminējies klases audzinātājam, bet viņa neesot palīdzējusi zēnam. Vecākiem arī zēns nevar stāstīt, jo tētis ļoti bieži lietojot alkoholu un tādās reizēs sitot viņu. (Juris, 11 gadi)

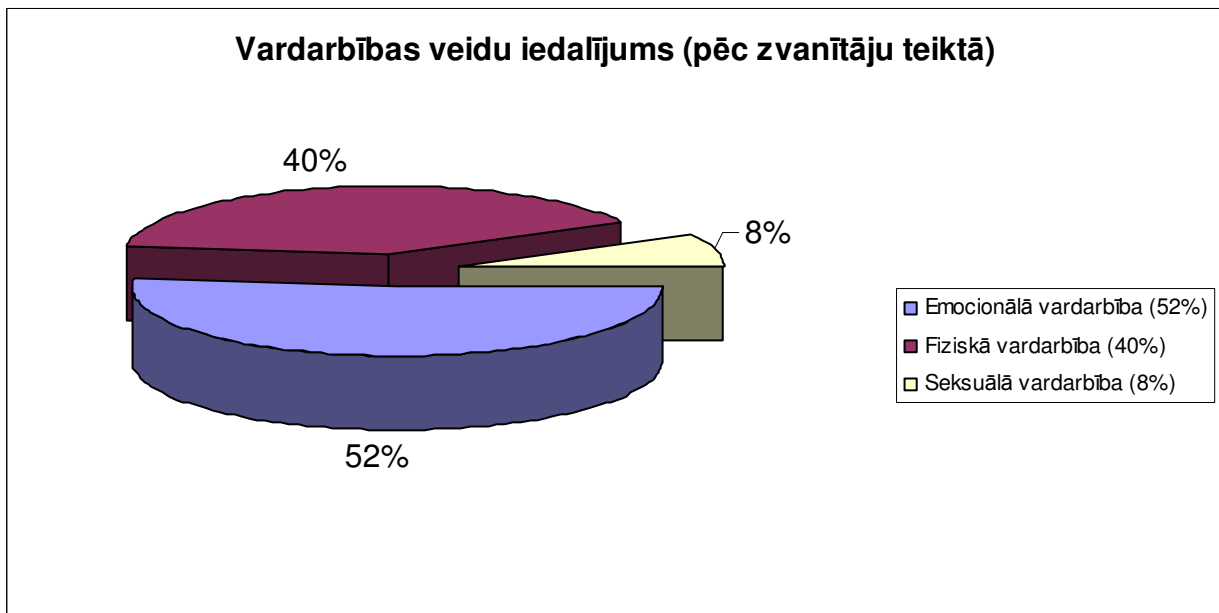
Daudzos gadījumos bērni par piedzīvoto vardarbību nevienam nestāsta, jo varmāka viņus ir iebiedējis. Līdz ar to uzticības tālruņa konsultanti bieži vien skaidro bērniem, ka pret viņiem neviens nedrīkst izturēties vardarbīgi un ka bērni nav vainīgi, ja kāds pret viņiem ir bijis vardarbīgs. Bieži vien paši zvanītāji neredz izeju no situācijas, jo bailes, kauns un pazemojums ir vienīgs, par ko viņi domā.

Kā redzams diagrammā (skat. 16. attēlu, 33.lpp), zvanītāji visvairāk runā par emocionālo vardarbību pret viņiem (52%), bet aktuāla problēma ir arī fiziskā vardarbība (40%)

Emocionālā vardarbība pret bērnu visbiežāk izpaužas kā pašcieņas aizskaršana verbāli – draudot, nievājot, atraidot, pazemojot, izolējot, ņirgājoties, kritizējot u. tml.

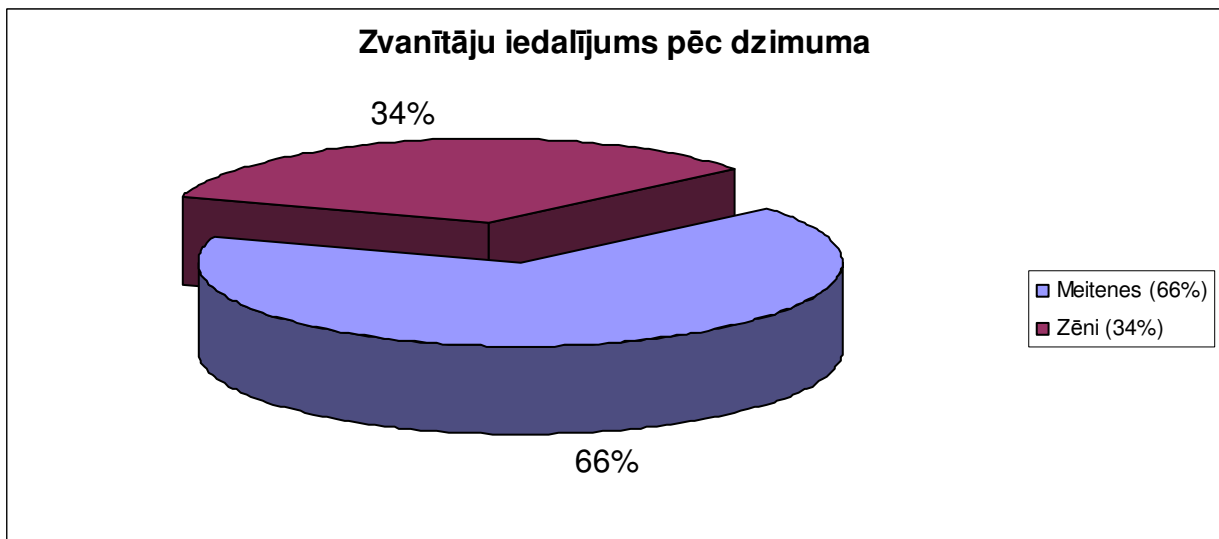
Fiziskā vardarbība pret bērnu visbiežāk izpaužas kā bērna ievainošana. Fiziskas vardarbības gadījumā svarīgi novērtēt sekas, kas radušās pēc šādas vardarbības.

Svarīgi, lai bērns, kurš piezvina uz uzticības tālruni justos droši un izprastu savas situācijas nozīmi un rīcības iespējas. Bērnu uzticības tālruņa konsultants bieži skaidro bērniem un jauniešiem, kur viņi var vērsties pēc palīdzības un to, kā tālruņa speciālisti viņiem varētu palīdzēt.

16. attēls

Pēc atbildēto zvanu statistikas var secināt, ka uz uzticības tālruni biežāk zvana meitenes un runā par sev svarīgām problēmām vai jautājumiem. Tas var būt saistīts ar to, ka vecumā no 10 līdz 16 gadiem meitenes ir daudz emocionālākas un aktīvākas nekā zēni tai pašā vecumā (skat. 17. attēlu). Šajā vecuma posmā meitenēm ļoti svarīgas ir savstarpējās attiecības, elki, kā arī draudzība, bet pušiem vairāk svarīgi ir viņu hobiji un aizraušanās.

17. attēls

Bērni sev interesējošus jautājumus var sūtīt arī uz e-pastu jautajumi@bti.gov.lv. 2006.gadā uzticības tālruņa darbinieki atbildēja gan uz bērnu atsūtītajiem jautājumiem, gan sniedza bērniem psihologa konsultācijas klātienē.

Tavs uzticības tālrunis

BĒRNU UZTICĪBAS TĀLRUŅA KONSULTANTI

- Tevi **uzklausīs**
- Tev **sniegs atbalstu**
- Tev **palīdzēs rast risinājumu**
- Tu vari zvanīt **anonīmi** (nenošaucot savu vārdu, adresi), savu sarunu **varat glabāt kā noslēpumu**

8006008

ZVANI DROŠĪ!

bērniem un pusaudžiem no jebkura tālrūņa **bezmaksas**

VALSTS BĒRNU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS INSPEKCIJA

E-pasts: pasts@bti.gov.lv
www.bti.gov.lv

www.bti.gov.lv

www.bti.gov.lv

Tu nevēlies iet uz skolu, jo tur Tevi apsmej, apsaukā

Tev ir sajūta, ka vecāki, skolotāji Tevi nesaprot, neuzklausā

Tev kāds fiziski dara pāri

Tev ir problēmas attiecībās ar draugiem

Tev dažkārt pārņem "dusmu lēkmes"

Tev dažkārt šķiet, ka dzīvei nav jēgas

Tu gribētu justies labāk- nekautrēties, būt stiprāks, gudrāks, skaistāks..

Tev ir jautājumi par intīmām attiecībām vai dažādām atkarībām

Tu vēlies parunāt ar kādu pleaugušu par Tev svarīgām lietām

Tev nepieciešama informācija

Tavs uzticības tālrunis

***bezmaksas**

8006008

ZVANI DROŠĪ!

bērniem un pusaudžiem no jebkura tālrūņa

18. (a) attēls. Uzticības tālrūņa informatīvais buklets „Zvani droši” – ārpusē
18. (b) attēls. Uzticības tālrūņa informatīvais buklets „Zvani droši” – iekšpusē

2.6. Līdzdalība bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidošanā

Saskaņā ar inspekcijas nolikuma 2.4. punktu inspekcija sniedz ieteikumus valsts un pašvaldību iestādēm un citām institūcijām, lai nodrošinātu un pilnveidotu bērnu tiesību aizsardzību, un saskaņā ar 3.9. punktu – izstrādā un iesniedz Bērnu un ģimenes lietu ministrijai priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidošanai bērnu tiesību aizsardzības jomā.

2.6.1. Bērnu aizsardzība no vardarbības interneta vidē un droši interneta pakalpojumi

Interneta pakalpojumu attīstība vienlaikus radījusi gan plašas saziņas un informācijas apguves iespējas bērniem, gan jaunu apdraudējumu avotu. 2006.gada laikā inspekcija visbiežāk sastapusies ar diviem apdraudējuma veidiem interneta vidē.

- Bērniem brīvi pieejami pornogrāfiska un vardarbīga satura materiāli internetā, kā arī vērojama bērnu pornogrāfijas aprīte.

Diskutējot ar dažādām ieinteresētām organizācijām, tai skaitā ar interneta pakalpojumu sniedzējiem, secināts, ka bieži pietrūkst informācijas gan par to, kas saskaņā ar Latvijas normatīvo aktu prasībām uzskatāma par bērnu attīstībai kaitīgu informāciju, gan par to, kā rīkoties gadījumos, ja šāda informācija tiek atklāta. *Piemēram, 2006. gada pavasarī plašsaziņas līdzekļos tika sāta diskusija par vardarbību propagandējošu materiālu ievietošanu vienā no Latvijas lielākajiem un bērnu visvairāk apmeklētajiem portāliem. Vienā no minētajiem materiāliem bija attēlota vardarbīga jauniešu rīcība pret savu vienaudzi. Šāds materiāls ne vien sniedz ziņas par sodāma likumpārkāpuma pastrādāšanu, bet tā atrašanās bērniem pieejamā vietā ir arī pretrunā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 50. panta otrajā daļā noteikto, ka bērnam nedrīkst būt pieejami materiāli, kuros propagandēta cietsirdīga uzvedība, neatkarīgi no to izpausmes veida, pārraidīšanas ierīces un atrašanās vietas.*

Lai informētu un izglītotu sabiedrību par normatīvo aktu prasībām šajā jomā, inspekcija izstrādājusi metodiskos ieteikumus „Vadlīnijas nelikumīgas un bērnu garīgajai attīstībai kaitīgas informācijas atpazīšanai internetā”.

- Seksuāla uzmākšanās un pavadināšana uz seksuālām darbībām internetā.

Diskusija par bērnu seksuālu izmantošanu interneta vidē, gan iesaistot bērnus seksuāla rakstura sarunās, gan izprovocējot viņus uz tikšanos, lai gūtu iespēju pastrādāt seksuāla rakstura noziegumus bija aktuāla ne tikai Latvijā. Eksperti uzskata, ka emocionāla vai seksuāla agresija, pat ja tā netiek izdarīta tieši, traumē bērnu psihi un var radīt tādas pašas sekas, kā vardarbība reālajā dzīvē.

Inspekcija secinājusi, ka Latvijā nav viennozīmīgas prakses personu saukšanā pie atbildības par seksuālu uzmākšanos, ja tā izdarīta, izmantojot interneta starpniecību. *Piemēram, kāda no inspekcijā saņemtajām sūdzībām atspoguļo situāciju, kad pilngadīga persona, izmantojot interneta starpniecību, veikusi dažādas seksuāla rakstura aktīvas darbības, kuras vērstas uz savas dzimumtieksmes apmierināšanu (tai skaitā veica seksuāli pavadinošas sarunas ar nepilngadīgo, apmainījās ar pornogrāfiska rakstura materiāliem, kā arī pieprasīja nepilngadīgā kailfoto). Šādas darbības izmeklēšanas iestādes kvalificēja kā goda un cieņas aizskaršanu. Savukārt kāda plašsaziņas līdzekļos veiktā eksperimenta rezultātā, kur pilngadīga persona līdzīgas darbības (seksuāla rakstura pavadinošas sarunas, aicinājums uz tikšanos) veica pret nepilngadīgu meiteni, tika uzsākts kriminālprocess par netiklu darbību veikšanu*

Ņemot vērā problēmas aktualitāti, inspekcija izstrādāja un iesniedza Bērnu un ģimenes lietu ministrijai likumprojektu „Grozījums Krimināllikumā”, kas paredz izdalīt Krimināllikumā atsevišķi jaunu nozieguma sastāvu „Pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās”, nosakot atbildību par sešpadsmit gadu vecumu nerasniegušas personas pamudināšanu iesaistīties seksuālās darbībās vai šādas personas pamudināšanu tikties ar mērķi izdarīt seksuālas darbības vai stāties dzimumattiecībās, neatkarīgi no veida, kādā pamudinājums izteikts (arī ar interneta vai mobilā tālruņa starpniecību).

2.6.2. Vardarbībā cietušu bērnu aizsardzība plašsaziņas līdzekļos

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 71. panta ceturtdaļa paredz, ka aizliegts intervēt bērnu un izplatīt presē un citos masu saziņas līdzekļos informāciju par bērnu, kurš kļuvis par prettiesiskas darbības upuri, liecinieku, vai izdarījis likumpārkāpumu, izņemot gadījumus, ja bērns pats izsaka vēlēšanos pārdzīvoto paust atklātībai, tam piekrišot viņa vecāki vai citi bērna likumīgie pārstāvji un neiebilst procesa virzītājs attiecīgajā kriminālprocesā.

2006.gadā inspekcija saskārās ar dažādu šīs normas interpretāciju attiecībā uz normā minēto procesa virzītāja piekrišanas nepieciešamību. Daži plašsaziņas līdzekļu pārstāvji uzskatīja, ka šī norma, kad, piemēram, vardarbībā cietušam bērnam ir tiesības netikt filmētam un būt pasargātam no tālākas psiholoģiskas traumēšanas, ir spēkā tikai, kad bērns atzīts par cietušo kriminālprocesā (jo saņemt procesa virzītāja piekrišanu iespējams tikai šādā gadījumā).

Lai nodrošinātu minētās normas vienveidīgu interpretāciju atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. pantā noteiktajam bērna interešu prioritātes principam, un aizsargātu vardarbībā cietuša bērna tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, inspekcija iesniedza priekšlikumu Bērnu tiesību aizsardzības likuma 71.panta ceturtdaļai, nosakot, ka bērnu bez viņa paša un viņa likumīgo pārstāvju piekrišanas nevar intervēt, neraugoties uz to, vai kriminālprocess par attiecīgo likumpārkāpumu ir uzsākts vai nav.

2.6.3. Psihologu profesionālās darbības tiesiskais regulējums

Psihologi ir vieni no tiem profesionāļiem, kuru darbs un tā kvalitāte ir ļoti svarīga iedzīvotājiem, tai skaitā bērniem. Piemēram, psihologu slēdzieniem ir izšķiroša nozīme jautājumu izskatīšanā par vecāku spēju rūpēties par saviem bērniem, jautājumos par saskarsmes tiesību īstenošanu, un citos gadījumos, kad nepieciešams noskaidrot bērna viedokli. Kvalitatīvam psihologu darbam ir izšķiroša nozīme arī dažādu konfliktu risināšanā gan ģimenēs, gan izglītības un bērnu aprūpes iestādēs, veiksmīgā psihosociālā un sociālās korekcijas darba norisē. Tomēr psihologu darba joma Latvijas normatīvajos aktos līdz šim faktiski nav reglamentēta.

Kaut gan bērni nav vienīgā psihologu klientu grupa, tomēr visvairāk aizsargājamā, tādēļ pēc konsultācijām ar vairākiem Latvijas psihologu profesionālo apvienību pārstāvjiem inspekcijā izveidota darba grupa, lai izstrādātu priekšlikumus psihologu profesionālo darbību regulējošiem normatīvajiem aktiem un noteiktu profesijas pārstāvju tiesības, pienākumus un atbildību, klientu tiesības un pienākumus un citas nepieciešamās prasības jomas regulēšanai.

2.6.4. Inspekcijas līdzdarbība normatīvo aktu pilnveidošanā, iesaistoties darba grupās, kā arī iesniedzot priekšlikumus grozījumiem normatīvajos aktos

2006. gadā inspekcija iesaistījās gan Bērnu un ģimenes lietu ministrijas, gan citu valsts pārvaldes iestāžu izveidotajās darba grupās un diskusijās, kā arī inspekcijas nolikumā noteiktajā kārtībā sniedza priekšlikumus grozījumiem normatīvajos aktos.

- Dalība darba grupās, diskusijās un sēdēs, piemēram:
 - pornogrāfijas ierobežošanas likuma izstrādei, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātā;
 - grozījumu izstrāde normatīvajos aktos optimāla skolēnu skolas somu svara nodrošināšanai;
 - sociālās korekcijas sistēmu regulējošo normatīvo aktu pilnveidošana, u.c.
- Sniegti priekšlikumi un ziņojumi par nepieciešamajiem grozījumiem, piemēram:
 - grozījumi Ārstniecības likumā par jaundzimušo medicīnisko aprūpi;
 - Ministru kabineta noteikumu projekta izstrādei par bez vecāku pavadības esošo bērnu tiesību aizsardzību;
 - Ministru kabineta noteikumu projekta izstrādei par bērnu drošības prasībām publiskās izklaides, sporta vai atpūtas vietās;
 - grozījumu izstrādei normatīvajos aktos saistībā ar to personu uzraudzību, kas sodītas par noziedzīgiem nodarījumiem pret bērnu;
 - 90 gadījumos sniegti priekšlikumi Bērnu un ģimenes lietu ministrijai atzinumu sagatavošanai par citu institūciju izstrādātajiem normatīvo aktu projektiem u.c.

2.7. Iestādes vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai

Lai īstenotu iekšējās kontroles mehānismu, izstrādāti un apstiprināti ierēdņu un darbinieku darba kārtību un rīcību regulējoši iekšējie normatīvie akti. To galvenais mērķis ir noteikt katra ierēdņa un darbinieka kompetenci un uzdevumus gan attiecībā uz inspekcijas funkciju izpildi un iekšējās kārtības ievērošanu, gan sadarbojoties ar citām institūcijām, juridiskām vai fiziskām personām.

2006. gadā inspekcijas ierēdņu un darbinieku darbību noteica šādi noteikumi:

- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas darba kārtības noteikumi (28.10.2006.; 1-4/11);
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Ētikas kodekss (30.10.2006.; 1 – 4/12);
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas pretkorupcijas pasākumu plāns 2006.–2008.gadam (18.05.2006.; 1-4/5);
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas ierēdņu (darbinieku) darba samaksas un materiālās stimulēšanas noteikumi (29.09.2006.; 1 – 4/8);
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas organizatoriskā kārtība „Personāla atlase un konkursa procedūru organizēšana” (05.10.2007.; 1 - 4/10);
- Noteikumi par Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas ierēdņu un darbinieku komandējumiem un darba braucieniem (02.10.2006.; 1 – 4/9);
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas procesa apraksts „Rīcība veicot bērnu tiesību ievērošanas pārbaudi” (02.11.2006.; 1 – 4/13);
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas procesa apraksts „Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspektoru darbība, saņemot ziņu par iespējamu vardarbību pret bērnu ģimenē” (02.11.2006.; 1 – 4/14);
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas procesa apraksts „Rīcība, veicot bērnu personas lietu pārbaudi” (02.11.2006.; 1 – 4/15).

2006. gadā izstrādāti arī visu inspekcijas departamentu un nodaļu reglamenti:

- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Bērnu tiesību aizsardzības departamenta reglaments
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Uzticības tālruņa darbības nodrošināšanas departamenta reglaments
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Uzraudzības nodaļas reglaments
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Bērnu tiesību aizsardzības departamenta Juridiskās nodaļas reglaments
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Administratīvās nodaļas reglaments
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Finanšu nodaļas reglaments

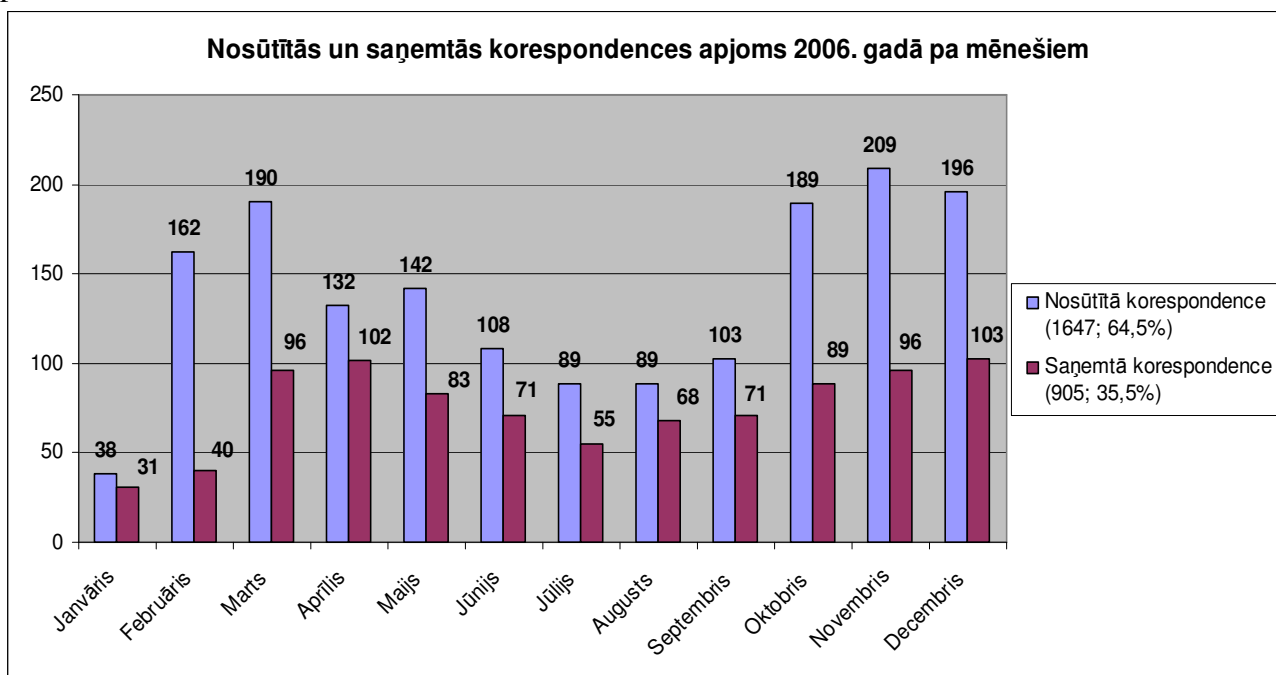
Lai gūtu pārlicību, vai ir nodrošināta personāla vadība, t.sk., pieņemšana, novērtēšana, uzskaitē, personāla apmācību organizēšana un personāla vadība tiek veikta atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kā arī, vai ir ieviestas un darbojas iekšējās kontroles procedūras un tās ir pietiekami efektīvas, Bērnu un ģimenes lietu ministrija 2006.gadā veica auditu par ierēdņu un darbinieku personīgo lietu vadību.

Izvērtējot konstatēto un Bērnu un ģimenes lietu audita ieteikumus ir izstrādāti attiecīgi iekšējie normatīvie akti, kuru mērķis ir uzlabot iekšējo kontroli iestādē.

2.8. Lietvedība

2006. gadā inspekcijas nosūtītā korespondence pārsniedza saņemto – attiecīgi 1647 un 905 (skat. 19. attēlu). Visvairāk korespondences bija nosūtītas novembrī un decembrī – attiecīgi 209 un 196, bet decembrī un aprīlī saņemts attiecīgi 103 un 102.

Nosūtītās korespondences apjoma pārsvars pār saņemto skaidrojams ar daudzo sagatavoto vēstuļu nosūtīšanu pašvaldībām un citām iestādēm. To vidū ir metodiskie materiāli, inspekcijas viedokļa paušana par dažādiem aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem u.t.t. Piemēram, daudz uzaicinājumu tika izsūtīts pirms konferences „Kā es jūtos skolā?”, kuros inspekcija informēja par tās norisi.

19. attēls

3. Budžeta informācija

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums, 2006. gads

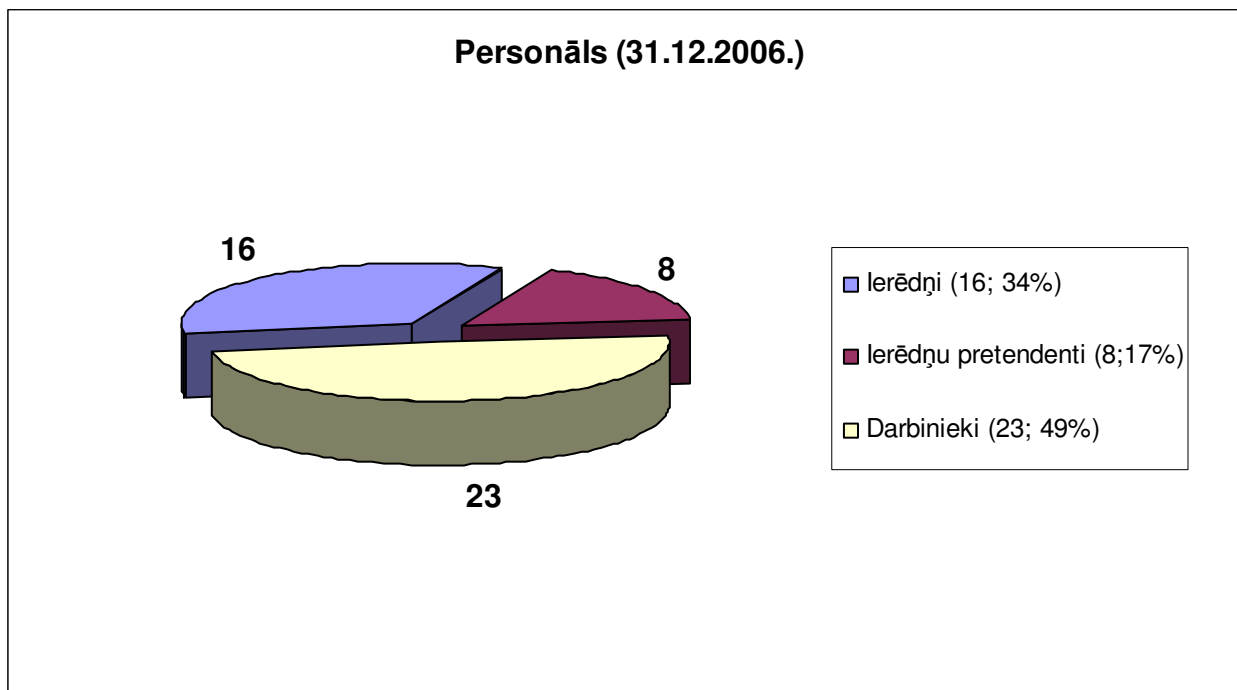
<i>Nr. p.k.</i>	<i>Finanšu līdzekļi</i>	<i>Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)</i>	<i>Apstiprināts likumā „Par valsts budžetu” (latos)</i>	<i>Pārskata gada faktiskā izpilde (latos)</i>
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	-	632 562	632 562
1.1.	Dotācijas	-	632 562	632 562
1.2.	Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	Ārvalstu finansiāla palīdzība	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	-	632 562	632 562
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	-	621 004	621 004
2.1.1.	Subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	-	-	-
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	-	621 004	621 004
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	-	11 558	11 558

2. tabula

4. Personāls

2006. gadā inspekcijā bija 31 ierēdņu amata vieta un 22 darbinieku darba vietas (kopā 53).

2006. gada 31. decembrī inspekcijā strādāja 47 cilvēki, no tiem 23 darbinieki un 16 ierēdņi, kā arī astoņi ierēdņu pretendenti (skat. 20. attēlu). Vidējais inspekcijas darbinieku un ierēdņu skaits 2006. gadā bija 41.

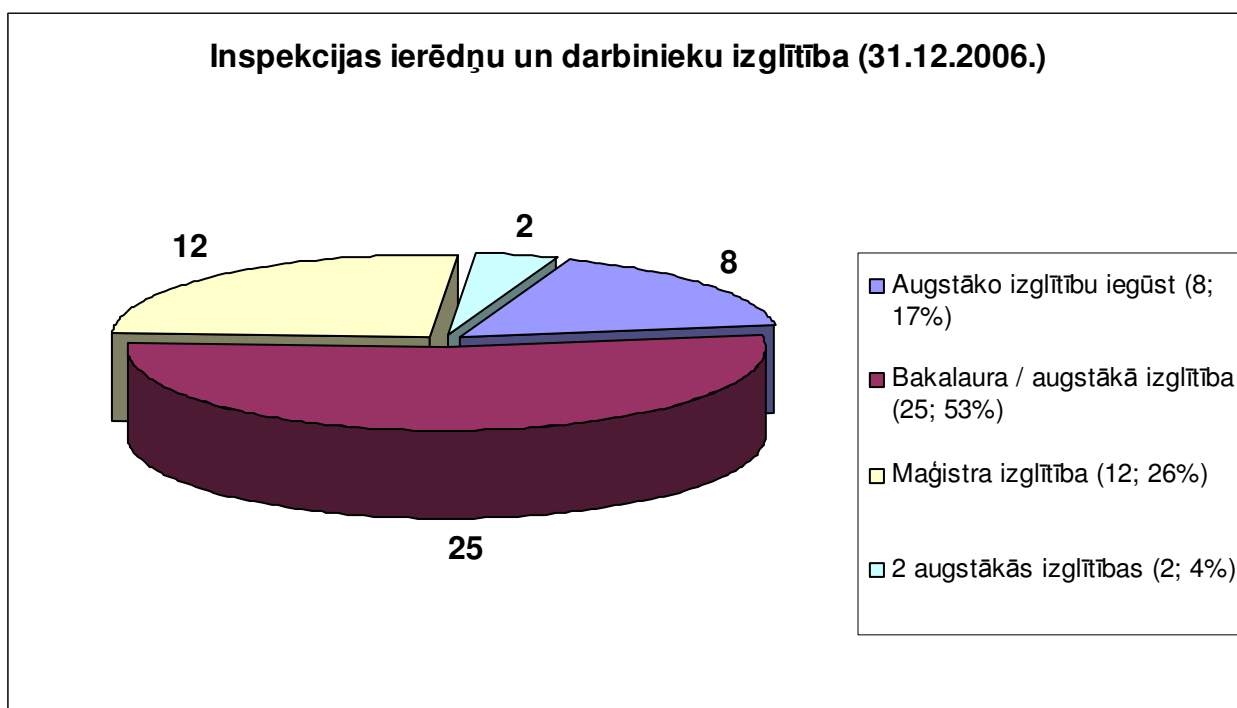

20. attēls

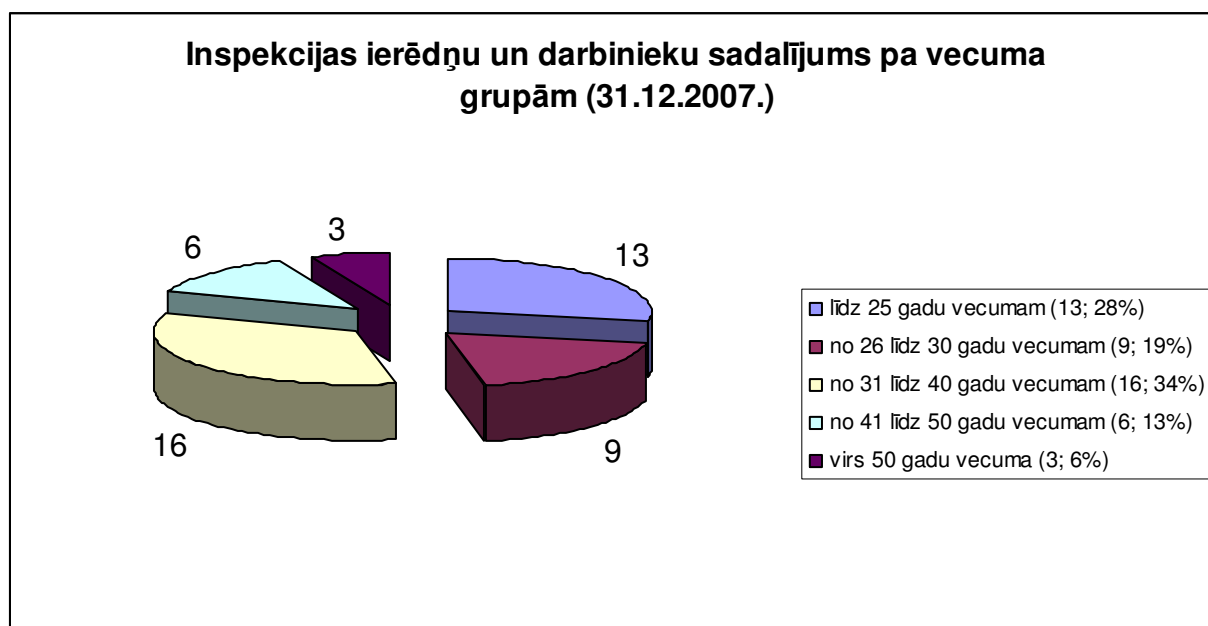
21. attēls

Lielākajai daļai – 53% – ierēdņu un darbinieku bija bakalaura/augstākā izglītība. 26% inspekcijā strādājošo bija ieguvuši maģistra grādu, savukārt 17% vēl turpināja iegūt augstāko (bakalaura grādu) izglītību. Divas augstākās izglītības bija 4% inspekcijā strādājošo (skat. 22. attēlu).

22. attēls

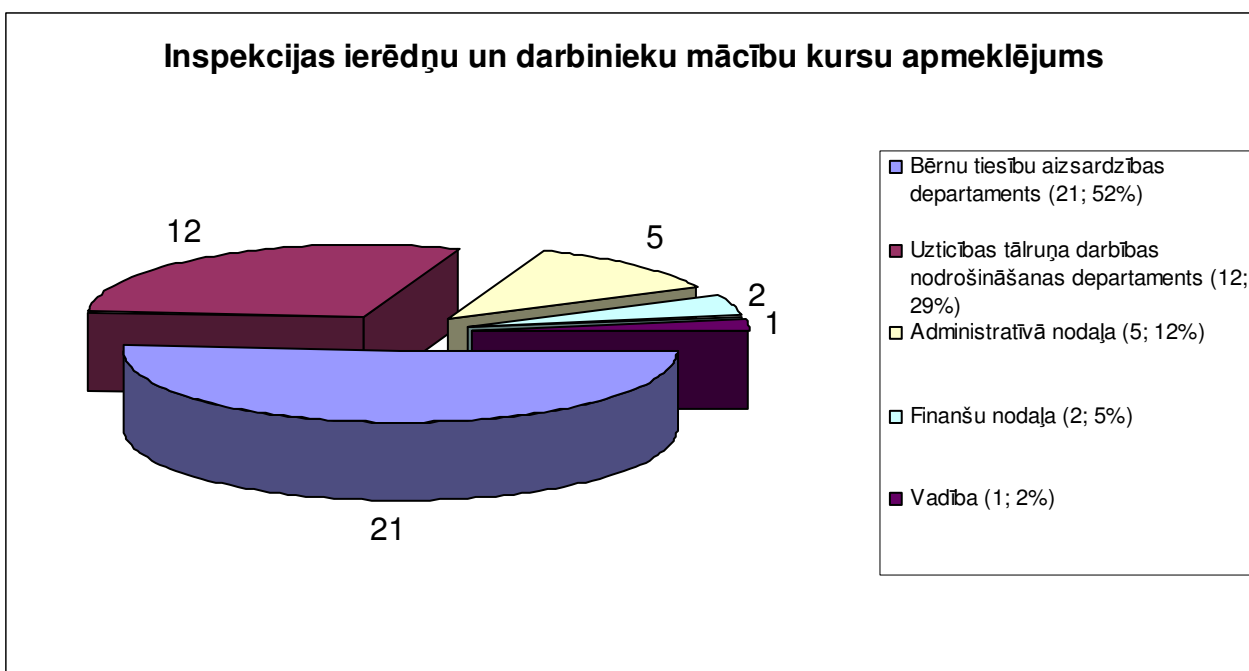
Visvairāk inspekcijā strādājošo bija vecumā no 31 līdz 40 gadiem – 34%. Vecumā līdz 25 gadiem bija 28%, savukārt no 26 līdz 30 gadiem – 19%. Vismazāk bija ierēdņu un darbinieku vecumā no 41 līdz 50 gadiem – 13% un virs 50 gadiem – 6% (skat. 23. attēlu).

23. attēls

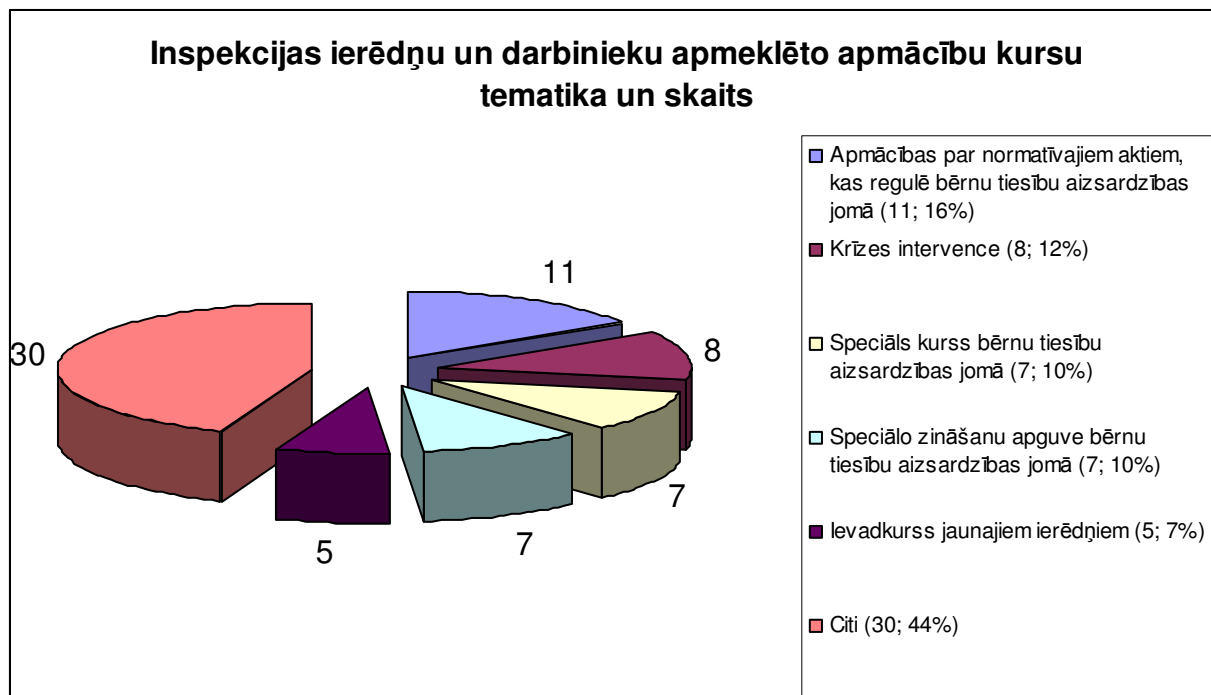
2006. gadā inspekcijā darbā pieņēma 45 ierēdņus vai darbiniekus, un ar 11 darbiniekiem pēc pašu vēlēšanās darba tiesiskās attiecības pārtrauca.

Ikdienā inspekcijā strādājošajiem darba pienākumu veikšanai nepieciešamas zināšanas dažādās jomās, tādēļ ir jāpaplašina viņu profesionālā kompetence. 2006. gadā 41 inspekcijas ierēdnis vai darbinieks apmeklēja dažādus kursus (skat. 24. attēlu). No tiem vairums – 21 – bija Bērnu tiesību aizsardzības departamenta ierēdņi un darbinieki.

24. attēls

Gada laikā inspekcijas ierēdņi un darbinieki apmeklēja 68 kursus, kuru vidū bija gan mācības konkrētās nozarēs, jo inspekcijā strādāja dažādu jomu speciālisti, – jurisprudencē, psiholoģijā un citās, gan mācības un ievadkursi par darba specifiku valsts iestādē. Visvairāk bija apmeklētas mācības par normatīvajiem aktiem, kas regulē bērnu tiesību aizsardzības jomu, ko beidza 11 ierēdņi un darbinieki. Krīzes intervences kursus beidza astoņi, savukārt speciālo kursu bērnu tiesību aizsardzības jomā un speciālo zināšanu apguvi bērnu tiesību aizsardzības jomā – katru pa septiņiem ierēdņiem un darbiniekiem (skat. 25. attēlu, 43.lpp).

25. attēls

5. Komunikācija ar sabiedrību

Saskaņā ar inspekcijas nolikuma 3.7. apakšpunktu viens no inspekcijas uzdevumiem ir sabiedrības informēšana un izglītošana par bērnu tiesību jautājumiem. Tā kā inspekcija ir jauna iestāde, kuras mērķis ir uzlabot bērnu tiesību aizsardzības kvalitāti valstī, un arī inspekcijas uzticības tālrunis 8006008 bija jauna iniciatīva, kuras mērķis ir radīt pieejamu un efektīvu mehānismu, lai sniegtu palīdzību bērniem un jauniešiem krīzes situācijās, galvenā uzmanība pirmā darbības gada laikā tika veltīta komunikācijas aktivitātēm, kas veicinātu inspekcijas darbības atpazīstamību, un uzticības tālruņa popularizēšanu.

Šos mērķus inspekcija realizēja:

- izveidojot un regulāri aktualizējot inspekcijas mājaslapu www.bti.gov.lv;
- sadarbojoties ar plašsaziņas līdzekļiem;
- organizējot reklāmas akcijas medijos un izdodot informatīva rakstura bukletus par aktuāliem bērnu tiesību jautājumiem.

5.1. Inspekcijas mājaslapa

Lai sabiedrībai būtu iespēja efektīvi un savlaicīgi saņemt aktuālāko informāciju bērnu tiesību aizsardzības jomā, publiskā pārskata gadā inspekcija izveidoja interneta mājaslapu www.bti.gov.lv. Tā veidota kā noderīgs un praktisks izziņas avots gan bērniem un viņu vecākiem, gan speciālistiem, kas strādā ar bērniem, gan citiem interesentiem.

Visām mērķa grupām regulāri pieejama jaunākā informācija par inspekcijas plānotajām un realizētajām aktivitātēm dažādos laika posmos, pieejami normatīvie akti bērnu tiesību aizsardzības jomā, kā arī informācija par bērnu, vecāku, speciālistu un iedzīvotāju tiesībām un pienākumiem.

Mājaslapā tika ievietoti arī metodiskie materiāli par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem, rosinot dažādu jomu speciālistus paplašināt savas praktiskās zināšanas un pielietot aizvien jaunas un efektīvas metodes savā ikdienas darbā ar bērniem. Katra metodiskā materiāla izstrādē inspekcija piesaista pieredzējušus attiecīgās jomas speciālistus (pedagogus, psihologus, policijas darbiniekus u.c.), kas dalās savā praktiskajā pieredzē, atklājot veiksmīgas un radošas pieejas bērnu audzināšanas un izglītošanas darbā, kā arī veidojot pozitīvu klimatu bērnu un pieaugušo starpā.

Īpaša uzmanība pievērsta arī mājaslapas interaktivitātes nostiprināšanai un aktualizēšanai, ikvienam interesentam dodot iespēju savlaicīgi saņemt atbildes uz jautājumiem, kā arī paziņot par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem. Mājaslapā ir izveidots forums – tā ir īpaša sadaļa bērniem, kurā viņi izteica savu viedokli un diskutēja par dažādiem sev interesējošiem jautājumiem.

Pārskata gada laikā ik mēnesi inspekcijas mājaslapu apmeklējuši vidēji 12 653 unikālie lietotāji, un to skaits aizvien pieaug.

5.2. Sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem

Lai veicinātu sabiedrības informētību un izpratni par inspekcijas un uzticības tālruņa darbību, kā arī dažādiem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem, tika veidota cieša sadarbība ar nacionālajiem, reģionālajiem, lokālajiem un elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, regulāri sniedzot tiem informāciju par inspekcijas paveikto, konstatētajām problēmām bērnu tiesību aizsardzības jomā, kā arī rīkojot preses konferences un sniedzot datus par inspekcijas un uzticības tālruņa darbību.

Sadarbības veidošanai ar plašsaziņas līdzekļiem pārskata gadā ietvertas arī šādas komunikatīvās aktivitātes:

- plašsaziņas līdzekļu pārstāvjus aicināja klātienē iepazīties ar inspektoru darbu, veicot bērnu tiesību ievērošanas pārbaudes un reidus, piemēram, peldvietās, interneta klubos un uz autoceļiem;
- inspekcijas pārstāvji piedalījās televīzijas un radio raidījumos, kā arī sniedza komentārus preses izdevumiem par aktualitātēm bērnu tiesībās un pienākumos;
- medijus aicināja uz inspekcijas organizētajām speciālistu diskusijām par aktuāliem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem, piemēram, „Bērna drošība internetā” un „Vienota izpratne par bērnu tiesību ievērošanu televīzijā”;
- ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību sabiedrības uzmanību pievērta gadījumiem, kad bijušas aizdomas par būtiskiem bērnu tiesību pārkāpumiem;
- akcentētas nopietnas problēmas, kuru dēļ varētu būt apdraudēta bērnu drošība, piemēram, interneta vidē, kā arī skolas dzīvē, piemēram, sastopoties ar vienaudžu vardarbību un vecāku neieinteresētību par bērnu sekmēm;
- sabiedrību aicināja pievērst lielāku uzmanību bērnu drošībai brīvlaika laikā, jo īpaši vasaras un ziemas dienās, kad bērni iecienījuši izklaides peldvietās vai dažādās ūdenstilpnēs uz ledus;
- organizēja pasākumus un nodrošināja publicitāti, lai pievērstu sabiedrības uzmanību īpašajām svētku dienām, kas nozīmīgas bērniem, ģimenei, skolai, – Starptautiskajai bērnu dienai, Zinību dienai, Skolotāju dienai u.c.;
- pārskata gadā īpaša uzmanība tika veltīta visu izglītības sistēmā iesaistīto pušu sadarbības veicināšanai, lai kopīgiem spēkiem rastu risinājumus aktuālajām problēmām mācību iestādēs – dažādām konfliktsituācijām, vardarbībai, nepietiekamai sadarbībai skolas darbinieku vidū, nepietiekamai sadarbībai starp vecākiem un skolu, kā arī novēlotai interesei par skolēnu individuālajām vajadzībām. Šā mērķa sasniegšanai 2006. gada 26. oktobrī inspekcija rīkoja konferenci „Kā es jūtos skolā?”.

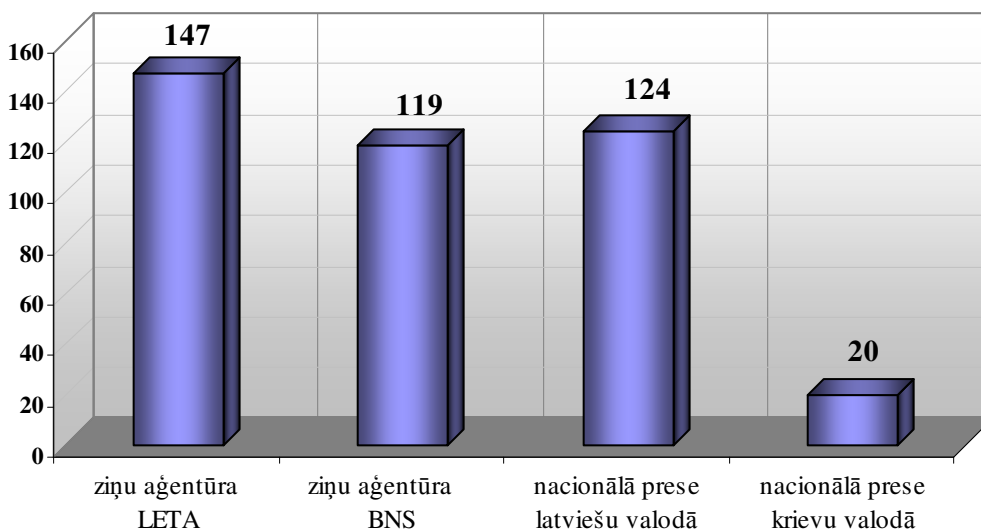
26. attēls.

Inspekcijas priekšnieces L. Riekstas - Riekstiņas intervija televīzijai

Kā liecina apkopotie dati par nacionālajā presē un ziņu aģentūrās publicētajiem materiāliem, kuros minēta inspekcija, ciešākā sadarbība izveidojusies ar ziņu aģentūrām *LETA*, *BNS* un nacionālo presi latviešu valodā (skat. 27. attēlu).

Publicitāte nacionālajā presē

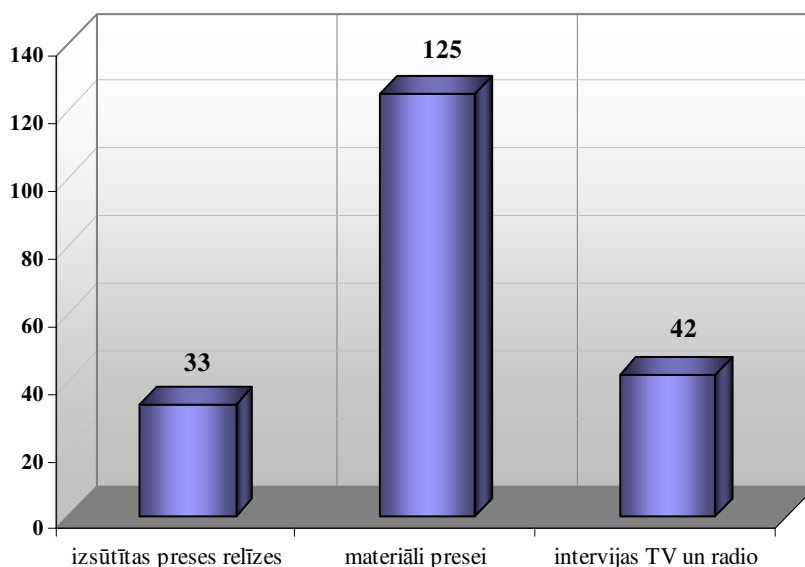
(pēc *LETA*, *BNS*, *NEWS* arhīvu datiem)

27. attēls

Pārskata gadā inspekcija izsūtīja 33 preses relīzes, presei sagatavoti 125 dažādi informatīvie materiāli (komentāri, raksti, intervijas), un 42 reizes informācija sniegta televīzijai un radio (skat. 28. attēlu).

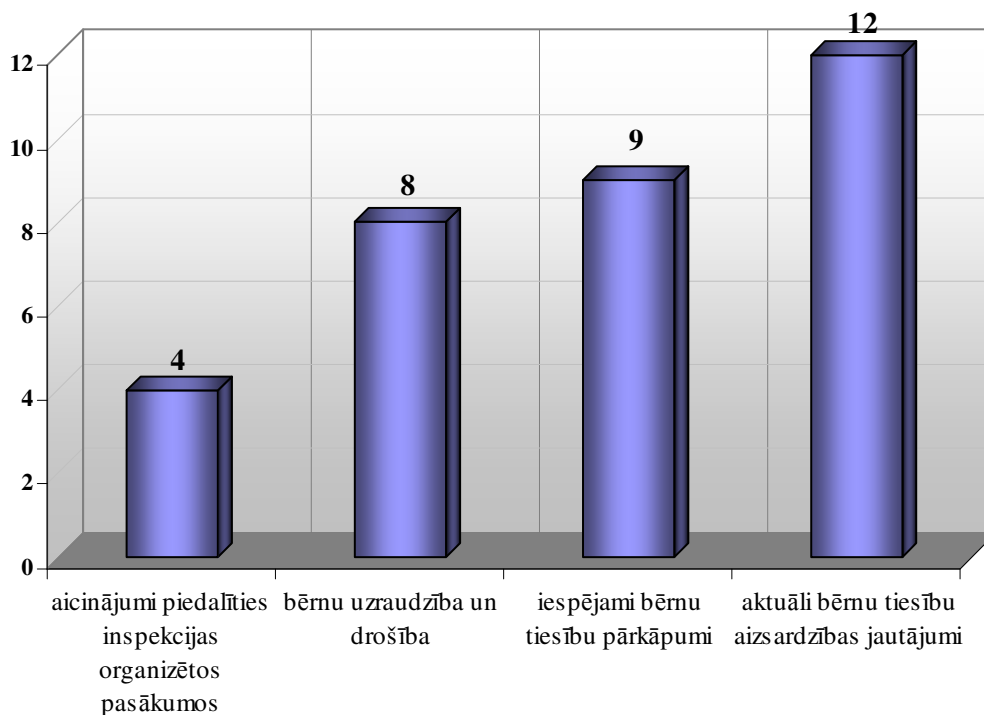
Informācija plašsaziņas līdzekļiem

28. attēls

2006. gadā inspekcijas izsūtītajās preses relīzēs visvairāk uzmanības bija pievērsts tobrīd aktuālajiem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem. Par tiem masu mediji un sabiedrība informēta 12 reizes (skat. 29. attēlu).

Izsūtīto preses relīžu tematika 2006. gadā

29. attēls

5.3. Kampanjas un informatīvie materiāli

Pārskata gadā, turpinot Bērnu un ģimenes lietu ministrijas iniciatīvas, inspekcija realizēja kompleksu sabiedrisko attiecību un reklāmas kampaņu, popularizējot jaunizveidoto Bērnu uzticības tālruni 8006008, tā mērķus un darbības rezultātus.

30. attēls. Uzticības tālruņa vides reklāma

Kampaņu realizēja, pārraidot bērniem saistošus informatīvus videoklipus televīzijā un radio, nodrošinot vides reklāmas, kā arī mācību iestādēs un ārpusģimenes aprūpes iestādēs izvietojot plakātus, izplatot bukletus un citus dažāda vecuma bērniem atbilstošus informatīvos materiālus.

Informēšana par uzticības tālruņa darbību un aktualitātēm notika arī inspektoru rīkotajos semināros, diskusijās un tikšanās ar bērniem un jauniešiem.

Papildus minētajām aktivitātēm uzticības tālrunis tika reklamēts nacionālajos, reģionālajos, elektroniskajos un lokālajos plašsaziņas līdzekļos, regulāri informējot par šī tālruņa darbības rezultātiem un būtiskiem secinājumiem un tendencēm, ko tālruņa speciālisti konstatējuši savā darbā ar bērniem un jauniešiem. Uzticības tālruņa popularizēšanas laikā plašsaziņas līdzekļos bija publicēts un pārraidīts vairāk nekā 200 dažādu materiālu.

Regulāri un mērķtiecīgi tika plānota un realizēta arī inspekcijas publicitāte, veidojot sabiedrības izpratni par tās mērķiem un uzdevumiem, kā arī informējot par darbības rezultātiem. Inspekcijas publiskā tēla atpazīstamības veicināšanai pārskata gadā tika izveidots iestādes logotips, kas simboliski ataino pozitīvas, draudzīgas attiecības bērnu vidū, ko veicinājusi bērniem draudzīga apkārtējā vide un līdzcilvēki.

Pārskata gada laikā izveidoti un izplatīti dažāda vecuma bērniem saistoši informatīvie materiāli par bērnu tiesībām un pienākumiem – bukleti „Tavas tiesības. Tavi pienākumi” (skat. 31.a un 31.b attēlu) un kabatas kalendāri (skat. 32. attēlu, 49.lpp), kuru vizuālā noformējuma radīšanā piesaistīti paši bērni.

Rīga:
Rīga, Rīgas rajons, Jūrmala, Tukums, Jelgava,
Dobele, Bauska, Ogre, Aizkraukle.

Valmiera:
Valmiera, Limbaži, Cēsis, Valka.
Meža iela 7, Valmiera, LV-4201
tālrunis: 4233585; 4233586

Rēzekne:
Rēzekne, Preiļi, Ludza.
18. Novembra iela 16, 210. kabinets
Rēzekne, LV-4601
tālrunis: 4628144; 4628145

Kuldīga:
Kuldīga, Liepāja, Saldus, Ventspils, Talsi.
Pilsētas laukums 6, 30. kabinets, Kuldīga, LV-3301
tālrunis: 3323397

Gulbene:
Gulbene, Alūksne, Balvi, Madona.
Ābeļu iela, 2, Gulbene, LV-4400
tālrunis: 4473284

Daugavpils:
Daugavpils, Jēkabpils, Krāslava.
Imantas iela 9, Daugavpils, LV-5403
tālrunis: 5422336

Liepāja:
Liepāja, Saldus.
Zivju iela 5, Liepāja, LV-3401
tālrunis: 3429624; 3429625

Bērnu un ģimenes lietu ministrija
VALSTS BĒRNU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS
INSPEKCIJA
e-pasts: pasts@bti.gov.lv
www.bti.gov.lv

www.bti.gov.lv

**TAVAS TIESĪBAS
TAVI PIENĀKUMI**

31.a. attēls

Vai Tu zini, ka Tev ir tiesības:

- būt mīlētam, aprūpētam un aizsargātam;
- brīvi izteikt savas domas un tikt uzklausatam;
- dzīvot tīrā vidē;
- nepieciešamības gadījumā prast uzticamu pieaugušo, bērnu tiesību aizstāvju, policijas vai jebkuras valsts institūcijas atbalstu;
- saņemt izglītību;
- saņemt kvalitatīvu veselības aprūpi;
- atpūsties un pavadīt brīvo laiku.

Ievēro!

- ir svarīgi ievērot sabiedrībā pieņemtos uzvedības noteikumus;
- izmantojot savas tiesības, nedrīkst aizskart citu bērnu un pieaugušo tiesības un likumīgās intereses.

Vai Tu zini, ka Tev ir pienākumi:

- atbilstoši savam vecumam apkopt sevi un piedaļties mājas darbos;
- ar cieņu izturēties pret savu ģimeni un citiem cilvēkiem;
- ar cieņu izturēties pret valsti, tās simboliem un ievērot likumus;
- rūpēties un nebūt vienalldzīgam pret citu cilvēku tiesībām;
- mācīties un skolā ievērot kārtības noteikumus;
- sargāt savu veselību;
- saudzīgi izturēties pret apkārtni.

Atceries!

- pildīt savus pienākumus ir tikpat svarīgi, kā uzmanīt, lai tiek ievērotas Tavas tiesības;
- Tavas tiesības var tikt ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedriskās kārtības nodrošināšanai, citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.

Vai zini, ka neviens nedrīkst Tevi vai citus bērnus:

- pazēmot, apsaukāt, kliegt un likt justies nevērtīgam;
- sist, pērt, purināt, draudēt;
- iesaistīt seksuālās darbības;
- atstāt bez aprūpes un palīdzības.

Ja Tu esi nonācis grūtībās, ir pārkāptas Tavas tiesības un nezini kā rīkoties, vari saņemt palīdzību pie inspektoriem (adreses bukleta aizmugure).

Tu vari zvanīt Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai pa bezmaksas uzticības tālruni **8006008** - Tevi uzklausīs un sniegs palīdzību.

www.bti.gov.lv

Bezmaksas bērnu UZTICĪBAS TĀLRUNIS **8006008**

Bērnu un ģimenes lietu ministrija
VALSTS BĒRNU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS INSPEKCIJA

forams
atvērts parunām

www.bti.gov.lv

31.b. attēls

Tavs uzticības tālrunis

8006008

bērniem un pusaudžiem
no jebkura tālruņa
bezmaksas

e-pasts: pasts@bti.gov.lv
www.bti.gov.lv

VALSTS BĒRNU TIESĪBU
AIZSARDZĪBAS INSPEKCIJA

8006008

TAVS UZTICĪBAS TĀLRUNIS

bērniem un pusaudžiem
no jebkura tālruņa
bezmaksas

e-pasts: pasts@bti.gov.lv
www.bti.gov.lv

VALSTS BĒRNU TIESĪBU
AIZSARDZĪBAS INSPEKCIJA

32. attēls

6. Inspekcijas prioritātes 2007. gadam

Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveidošana

Atbilstoši Bērnu un ģimenes lietu ministrijas darbības stratēģijai 2006.–2008. gadam, kas apstiprināta 2006. gada 25. jūlijā ar Ministru kabineta rīkojumu Nr.561, nepieciešams izveidot divu reģionālo valsts bērnu tiesību aizsardzības inspektoru darba vietas Bauskā. Bauskas rajonā konstatēts salīdzinoši liels bērnu tiesību un interešu pārkāpumu skaits, bet Bauskas rajona padome 2006. gadā likvidēja bērnu tiesību speciālista štata vietu rajonā. Patlaban bērnu tiesību aizsardzības uzraudzību un metodisko darbu veic četri Rīgas reģiona inspektori, kuru pārraudzībā vienlaikus ir arī Rīga, Jelgava, Dobeles, Tukums, Ogre, Jūrmala, Aizkraukle un to rajoni. Tādējādi plānots, ka inspektoru darba vietu atvēršana Bauskā sekmēs bērnu tiesību aizsardzības uzraudzību ne tikai Bauskas, kā arī Dobeles un Jelgavas rajonā, kas arī būs Bauskā strādājošo inspektoru pārraudzībā, bet arī atslogos Rīgā strādājošo inspektoru darbu, uzlabojot bērnu tiesību aizsardzības sistēmu visā Latvijā.

Uzticības tālrūpa darbības nodrošināšanas departamenta funkciju paplašināšana

Uzticības tālrūpa galvenais uzdevums ir sniegt palīdzību un atbalstu bērniem. 2007. gadā uzticības tālrūpa strādās ne tikai darb dienās, bet arī sestdienās no plkst. 8.00 līdz 22.00. Papildus konsultācijām pa telefonu tiks sāktas klātienē konsultācijas, kurās būs iespējams saņemt psihologa palīdzību.

Saskanīgāku skolēnu un skolotāju savstarpējo attiecību veicināšana

Viens no visvairāk cilvēkus interesējošajiem jautājumiem, ar kuru 2006. gadā inspekcija saskārās, bija skolēnu un skolotāju attiecības – viņu pienākumi un tiesības. 2007. gadā inspekcija grasās organizēt vairākus pasākumus skolēnu un skolotāju saskaņas veicināšanai. Notiks divi skolēnu konkursi – eseju konkurss „Es un Skolotājs” un pieteikumu konkurss „Mūsu Skolotājs”. Pirmajā konkursā skolēniem jāraksturo, kādām, viņuprāt, vajadzētu būt labvēlīgām skolēnu un skolotāju attiecībām, savukārt konkursā „Mūsu Skolotājs” titulam jāizvirza kāds konkrēts pedagogs. Abi konkursi tiks rīkoti Bērnu un ģimenes lietu ministrijas projektā „Bērniem draudzīga skola”. Skolotāju un skolēnu attiecību akcentēšanai inspekcija izdos informatīvus bukletus „Bērnu, jauniešu, vecāku un pedagogu tiesības un pienākumi”, kā arī bukletus „Tavas tiesības, Tavi pienākumi”, kur uzmanība vērsta uz bērnu un jauniešu tiesībām un pienākumiem ne tikai skolā, bet arī sabiedrībā kopumā.

**Bērnu un ģimenes lietu ministrijas
Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija
Teātra iela 3,
Rīga, LV – 1050,
Tālr.: 7 359 128
Fakss: 7 359 159
E-pasts: pasts@bti.gov.lv**